

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření malé obce
Financial Management of a Small Municipality

Student: Ivana Krňová

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Ing. Petr Tománek, CSc.

Ostrava 2009

Obsah:

1. Úvod	3
2. Finanční hospodaření obcí	5
2.1 Legislativní rámec	5
2.2 Nástroje finančního hospodaření	5
2.3 Příjmy rozpočtu	9
2.3.1 Daňové příjmy	9
2.3.2 Nedaňové příjmy	12
2.3.3 Kapitálové příjmy	12
2.3.4 Dotace	13
2.4 Výdaje rozpočtu	13
2.4.1 Zadluženost obcí	14
3. Analýza hospodaření malé obce	16
3.1 Analýza příjmů obce	16
3.1.1 Vyhodnocení analýzy příjmů	27
3.2 Analýza výdajů obce	28
3.2.1 Vyhodnocení analýzy výdajů	42
4. Zhodnocení specifík hospodaření malé obce	43
5. Závěr.....	46
Seznam použité literatury.....	48

1. ÚVOD

Abychom správně pochopili existenci a funkci územně samosprávných celků v současnosti, musíme se vrátit do historie, kdy první územní celky vznikaly. Dělo se tak na základě společného sdílení určitého území lidmi, kteří hovořili stejným jazykem, spojoval je podobný úděl a hájili společné zájmy. Prvními územními jednotkami byla například sídla, která vznikala u obchodních cest. Svým obyvatelům poskytovala ochranu. Za své služby, které prokazovala státu (výběr mýtného), získala určité výhody a také určitý stupeň svobody. Tak začala vznikat územní samospráva.

Každý územní celek měl pro svůj vývoj zcela odlišné specifické podmínky, které byly dány polohou v rámci státu, rozlohou, počtem a strukturou obyvatel, vybudovanou infrastrukturou nebo životním prostředím. Postupem času vznikly obce a města a význam územní samosprávy se úměrně zvyšoval. Rozdíly mezi jednotlivými městy a obcemi se začaly výrazněji prohlubovat v období první poloviny 19. století, kdy mnoho obyvatel začalo odcházet za prací a lepšími životními podmínkami z malých obcí do měst. Stát se snažil následky těchto rozdílů mírnit. Sílily centralizační vlivy státu, stejně tak i v období druhé světové války.

Po roce 1949 u nás představovala územní samosprávu třístupňová soustava národních výborů (místní, okresní a krajské NV). Jejich rozpočty byly napojeny na rozpočet státní, což vedlo k přerozdělovacím procesům, ale také k určité nehospodárnosti. Tato soustava přetrvala až do 90. let 20. století, kdy došlo ke zrušení národních výborů. Po roce 1989 docházelo v ČR k velmi podstatným změnám nejen v ekonomice, která se z centrálního plánování postupně přetvářela v ekonomiku tržní, ale došlo také ke změně struktury územní samosprávy, která započala rozsáhlou reformu veřejné správy v ČR. Ta probíhala v několika etapách a dosud není ukončena. Opět se navázalo na historické územní uspořádání ve smíšeném (středoevropském) systému. Znovu bylo obnoveno obecní a krajské zřízení. Základem územní samosprávy se staly obce. V roce 2001 byly zřízeny vyšší územně samosprávné celky – kraje. K tomu, aby mohly být všechny tyto změny úspěšně realizovány a byly efektivní, bylo zapotřebí provést změny legislativy a také obcím a krajům zajistit vhodné ekonomické podmínky pro jejich fungování.

Hlavním úkolem územních samosprávných celků je výkon samosprávy (obce jsou povinny zajišťovat pro své občany veřejné statky, hájit jejich zájmy, vytvářet takové ekonomické a sociální podmínky, které by vedly k maximálně pozitivnímu rozvoji daného území.). Obce vykonávají také výkon přenesené působnosti státu. Jde o činnosti, kterými obce pověřil stát a to hlavně z toho důvodu, aby byly občanovi blíže. V současné době se v České republice nachází 14 krajů (včetně hlavního města Prahy) a více jak 6 200 obcí, což je vzhledem k rozloze České republiky poměrně vysoké číslo. Nejvyšší zastoupení mají malé obce (pro účely své práce budu považovat za malou obec takovou, jejíž počet obyvatel bude v rozmezí od 1 do 1 500 obyvatel), které v místním veřejném sektoru mají velký význam. Žije v nich většina obyvatel České republiky. Jejich postavení i financování je odlišné od velkých obcí a měst. V ostatních zemích Evropské unie se projevuje tendence malé obce spíše slučovat a tím zajistit lepší nakládání s veřejnými financemi. Naopak jedním z hlavních rysů veřejné správy v ČR v současnosti je snaha o decentralizaci, díky které mají rozpočty ÚSC určitý stupeň fiskální nezávislosti a mohou tak lépe a pružněji zajišťovat potřeby svých občanů. Otázkou však zůstává, do jaké míry obce využívají svůj finanční potenciál, a které další faktory jejich hospodaření ovlivňují.

Cílem práce je zhodnocení finančního hospodaření vybrané malé obce v průběhu let 2004 až 2008 a určení okolností, které zásadním způsobem ovlivňují příjmovou a výdajovou část rozpočtu dané obce, zejména jak se zde projevuje velikost obce.

V každé obci existují jistá specifika, která mají vliv na hospodaření ÚSC – těmi mohou být poloha obce v rámci ČR, její rozloha, počet obyvatel, občanská vybavenost apod. Pro účely této práce byla vybrána malá obec horského typu – obec Bílá v okrese Frýdek – Místek. Práce vychází z údajů plnění rozpočtu výše uvedené obce v daných letech. Použitými metodami budou analýza a komparace.

2. FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ OBCÍ

2.1 Legislativní rámec

Základním předpokladem úspěšného fungování každé obce je právo na samosprávu, možnost hospodařit s vlastním majetkem a vlastním rozpočtem.

Samosprávu územně samosprávných celků zaručuje Ústava ČR (hlava první, článek osmý a hlava sedmá, článek 99-105). Postavení obcí a krajů upravuje zákon č.128/2000 Sb.; o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Zákon o obcích definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Hlavní město Praha má zcela specifické postavení mezi ÚSC a řídí se zákonem č.131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Obce jsou veřejnoprávní korporace, které mohou vlastnit majetek a hospodařit podle svého rozpočtu. Na základě zákona č.172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů byl obcím převeden majetek bývalých národních výborů. Kraje pak získaly majetek na základě zákona č.157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku ČR do majetku krajů, ve znění pozdějších předpisů. Hospodaření ÚSC je vymezeno zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zákon definuje finanční hospodaření obcí, krajů, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti.

2.2 Nástroje finančního hospodaření

Rozpočty územních samosprávných celků jsou jednou ze součástí struktury veřejných rozpočtů v ČR a představují nejnižší územní úroveň veřejných rozpočtů. Takových rozpočtů je v ČR přes 6 tisíc a každý z nás se s nimi jako občan určitě již někdy setkal.

Následující tabulka (Tab.2.1) popisuje rozdělení obcí do jednotlivých velikostních kategorií podle počtu obyvatel a vychází z údajů ČSÚ z posledního sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001. Z této tabulky je zřejmé, že v České republice mají největší zastoupení malé obce, s počtem obyvatel do 1 000 – na celkovém počtu obcí v ČR se podílejí 79,4%. Nejvíce jsou zastoupeny obce s počtem obyvatel od 200 do 499. Takových obcí je celkem 2043 a tvoří 32,6% z celkového počtu obcí v ČR (do této kategorie patří také obec

Bílá). Další velmi početnou skupinu tvoří obce s počtem obyvatel do 199, které se podílejí na celkovém počtu obcí v ČR 26,3%.

Tab. 2.1
Velikostní struktura obcí ČR k 1.1. 2001

počet obyvatel	počet obcí	počet obcí (%)	celkový počet obyvatel	počet obyvatel (%)
do 199	1 648	26,3	203 640,00	1,98
200-499	2 043	32,6	663 848,00	6,45
500-999	1 283	20,5	895 275,00	8,7
1 000 - 1 999	657	10,5	910 062,00	8,84
2 000 - 4 999	367	5,9	1 134 947,00	11,03
5 000 - 9 999	128	2	888 274,00	8,63
10 000 - 19 999	68	1,1	960 339,00	9,33
20 000 - 49 999	42	0,07	1 246 442,00	12,11
50 000 - 99 999	17	0,03	1 243 485,00	12,08
nad 100 000	5	0,008	2 146 621,00	20,86
ČR celkem	6 258	100	10 292 933,00	100

Zdroj: J.Peková, J.Pilný, M.Jetmar -Veřejná správa a finance veřejného sektoru

Protože jsou obce povinny pro své občany zajišťovat na svém území v potřebném rozsahu a struktuře veřejné statky a služby, je také jejich hlavním úkolem zajistit dostatečné množství finančních zdrojů pro tyto potřeby.

Hlavním nástrojem finančního plánování je **rozpočet obce**, který představuje bilanci příjmů a výdajů v daném roce. Je to finanční plán, který se sestavuje se na období jednoho roku. **Rozpočtový výhled** je nástrojem pomocným a slouží pro střednědobé finanční plánování. Poskytuje přehled o dlouhodobých pohledávkách a závazcích ÚSC. Zpravidla se sestavuje na období 2-5 let, v případech, kdy obec realizovala investici a přijala např. úvěr nebo návratnou finanční výpomoc, se sestavuje na celou dobu splácení tohoto závazku (třeba i na dobu 10 let). Rozpočtový výhled by se měl vždy po schválení rozpočtu aktualizovat, ale ze své praxe však vím, že tak mnoho obcí nečiní.

Rozpočtový rok je rokem kalendářním; oproti tomu rozpočtový proces, který se skládá z přípravy rozpočtu, jeho schválení, kontrole plnění a z rozpočtových opatření, je

delší než kalendářní rok. Při tvorbě rozpočtu na nový rok vychází obec zpravidla z rozpočtu minulého roku a z rozpočtového výhledu obce. Návrh rozpočtu sestavují zejména zaměstnanci obecního úřadu pověřeni prací s rozpočtem (správce rozpočtu) ve spolupráci se starostou, místostarostou a členy finančního výboru. Při sestavování rozpočtu si musí uvědomit, jak velké výdaje musí vynaložit, aby zabezpečila požadované služby a statky, jaké závazky musí splnit, aby dostála všem svým povinnostem, které jí vyplývají ze zákona, ale hlavně musí správně stanovit objem svých příjmů. Tzn. výši dotací, o kterých ví, že je s jistotou od státu v daném roce obdrží, výši daňových příjmů, objem finančních prostředků z pronájmu či prodeje svého majetku. Může však nastat situace, kdy celkový objem příjmů je nedostačující a hrozilo by nebezpečí, že obec nebude schopna dostát svým závazkům. Potom je povinností obce pokrýt tento schodek finančními prostředky z půjček, úvěrů, komunálních obligací apod., ale vždy musí být tento problém vyřešen ještě před schválením rozpočtu. Takové financování znamená pro obec určité riziko, a proto je nezbytné, aby zastupitelstvo takovou situaci důkladně zvážilo a aby nedošlo k nezdravému zadlužení obce, které by mělo špatný vliv na hospodaření obce v budoucnu. Rozpočet obce, pokud je to možné, by měl být schválen jako vyrovnaný, ideálně - přebytkový. Do rozpočtu se nezahrnuje hospodářská činnost obcí, přijaté úvěry nebo půjčky, které nejsou smluvně ošetřeny, vlastní ušetřené prostředky z minulých let a přislíbené dotace, o kterých obec s jistotou neví, zda je obdrží. Součástí rozpočtu je také fondové hospodaření obce.

Pokud rozpočet obce není schválen včas, je nutné, aby zastupitelstvo obce schválilo ještě před začátkem nového kalendářního roku **rozpočtové provizorium**, které bývá stanoveno obvykle ve výši 1/12 výdajů upraveného rozpočtu minulého roku, ale není to pravidlem. Platnost rozpočtového provizoria je do doby schválení rozpočtu na daný rok. Obec nikdy nemůže financovat výdaje, které schváleny nemá.

Rozpočet se schvaluje ve struktuře druhového třídění, tzn. příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a dotace. Výdaje se třídí na běžné a kapitálové a dále podle hlediska odpovědnosti na jednotlivé oddíly a paragrafy dle rozpočtové skladby. Pro potřeby zaúčtování se pak musí rozepsat na jednotlivé položky.

Aby rozpočet ÚSC nabyl platnosti, je zapotřebí dodržet zákonem stanovený postup, který začíná vyvěšením návrhu rozpočtu na úřední desce po dobu 15 dnů před jeho

schválením v orgánech obce. Během této doby mohou občané vznášet k tomuto návrhu připomínky a podněty, které zastupitelstvo může vzít v úvahu, pokud jsou opodstatněné. Po schválení v zastupitelstvu se opatří doložkou nabytí právní moci. V průběhu roku může dojít k neočekávaným jednorázovým výdajům nebo je třeba provádět změny v rozpočtu z různých důvodů (např. přijetí dotace, úvěru, nákup kapitálového majetku, zaměstnání nových pracovníků apod.). Pak se rozpočet upraví pomocí rozpočtového opatření, které musí schválit zastupitelstvo obce nebo rada obce, pokud je zastupitelstvem ke schvalování těchto opatření pověřena. Rada obce obvykle provádí menší rozpočtové úpravy (do $\pm 5\%$ z objemu schváleného rozpočtu). Pokud v obci rada zvolena není (taková situace může nastat v obcích, kde je počet členů zastupitelstva menší než 15 – tedy v malých obcích), plní funkci rady starosta. Zastupitelstvo obce ho může za určitých podmínek rovněž zmocnit k úpravám rozpočtu (podmínkou může být např. objem prováděných rozpočtových opatření do $\pm 5\%$ objemu schváleného rozpočtu nebo pouze $\pm 5\%$ objemu jednotlivých paragrafů rozpočtu, povinnost starosty předložit takovéto provedené rozpočtové opatření na následujícím zasedání ke schválení zastupitelstvu obce). Obec zatím nemá zákonem stanovenou povinnost rozpočtová opatření zveřejňovat, podobně jako tomu bylo u schváleného rozpočtu, pouze je evidovat.

Nedílnou a neodmyslitelnou součástí rozpočtu je jeho kontrola. Rozpočet pracuje s veřejnými finančními prostředky a je velmi důležité, aby tyto byly využívány maximálně efektivně, hospodárně a účelově. Provádění finanční kontroly ve veřejné správě zaručuje zákon o finanční kontrole¹. Výkon vnitřní kontroly pak upravují vnitřní směrnice daného ÚSC. Ve městech nebo větších obcích provádí tuto kontrolu útvar interního auditu. V malých obcích je to správce rozpočtu a členové finančního výboru. Jejich povinností je sledovat nejen plnění rozpočtu, ale hlavně hospodárnost a účelovost vynaložených prostředků².

Po ukončení roku se provede celkové vyhodnocení rozpočtového hospodaření, které je součástí závěrečného účtu obce a to ve stejném rozsahu jako při jeho schválení.

¹ Zákon č.320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (o finanční kontrole) ve znění pozdějších předpisů

² REKTOŘÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. Jak řídit kraj, město, obec. Rukověť územní samosprávy. Díl II. Finance, rozpočty, účetnictví, veřejná kontrola.

Závěrečný účet musí být opět vyvěšen po dobu 15 dnů na úřední desce a poté schválen spolu s dalšími přílohami zastupitelstvem obce.

2.3 Příjmy rozpočtu

Příjmy rozpočtu obcí dělíme na příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a dotace.

2.3.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří velmi významnou část příjmové části rozpočtu a jsou základním zdrojem hospodaření ÚSC (např. u rozpočtu krajů jsou daňové příjmy zanedbatelné). Tím, že daně plynou do rozpočtu obcí v průběhu celého roku, zajišťují daňové příjmy stabilitu obecního rozpočtu, ale současně zvyšují závislost územního samosprávného celku na státu. Rozdělení výnosů daní do rozpočtu obcí určuje zákon o rozpočtovém určení daní³. Novela tohoto zákona⁴ v roce 2008 měla zásadní dopad na výši daňových příjmů jednotlivých měst a obcí. V návaznosti na reformu veřejných financí měla za cíl tyto příjmy u malých obcí zvýšit.

Od 1.1.2008 došlo k doplnění kritérií pro přerozdělování podílu obcí na sdílených daních o nová kritéria celkové výměry obce a tzv. prostého počtu obyvatel, přičemž každé z nich má stanovenou váhu 3%. Bylo schváleno zvýšení podílu na sdílených daních z 20,59% na 21,04% z celostátního hrubého výnosu, což činí v přepočtu zvýšení asi o 4,6 miliard korun. Rovněž bylo zavedeno kritérium výměry katastrálních území obce. Největší přínos má takto nastavené kritérium pro obce s větší výměrou katastrálních území a zároveň malým počtem obyvatel. Ozývají se však i takové názory, které považují kritérium katastrálních území za ne zcela objektivní. Praxe ukazuje, že výdaje obcí jsou přímo úměrné především výměře zastavěného území, kde musí obec investovat do údržby místních komunikací, technické infrastruktury a dalších záležitostí.

Daňové příjmy u obcí můžeme rozdělit na daně a poplatky, které se dále rozdělují na poplatky místní, správní a poplatky spojené se znečištěním životního prostředí.

³ Zákon č. 243/2000 Sb., o výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

⁴ Zákon č. 377/2007 Sb., kterým se mění zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů

Daně můžeme rozdělit na daně svěřené (jejichž výnos je v celém objemu svěřen ÚSC – daň z nemovitostí) a daně sdílené, které se přerozdělují mezi rozpočet obce, kraje a státu a do rozpočtu obce plynou určitou procentní částí (sem řadíme např. daně z příjmů).

Daně svěřené:

- 1) daň z nemovitostí,
- 2) daň z příjmů právnických osob za obec (tuto daň si obce na základě daňového přiznání z příjmů právnických osob, které zpracují za uplynulý rok, samy vypočítají a přeúčtují z výdajů do příjmů, nejsou povinny ji odvádět finančnímu úřadu. Pouze v případě chybně vypočítané daňové povinnosti jsou ÚSC povinny doplatek daně odvést do státního rozpočtu).

Daně sdílené:

- 3) daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- 4) daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- 5) daň z příjmů fyzických osob z podnikání,
- 6) daň z příjmů právnických osob,
- 7) daň z přidané hodnoty.

Způsob přerozdělování sdílených daní:

ad 3) *Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků:*

přerozdělována je obcím

- poměrná výše z 1,5% celostátního hrubého výnosu této daně v závislosti na počtu pracovních míst, které se v dané obci nachází,
- poměrná výše z 21,4% z celostátního výnosu této daně v závislosti na počtu obyvatel v obci (obce jsou rozděleny pro tyto účely do 6 velikostních kategorií).

ad4) *Daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně:*

obcím je přerozdělována poměrná výše z 21,4% z celostátního výnosu této daně v závislosti na velikostní kategorii obce.

ad 5) *Daň z příjmů fyzických osob z podnikání:*

obci je přerozdělována

- poměrná část z 21,4% v závislosti na velikostní kategorii obce z 60% celostátního výnosu této daně,

- 30% celostátního výnosu této daně náleží obci, ve které má podnikající subjekt trvalé bydliště (slouží jako motivace obcím ke zlepšení podmínek pro podnikající subjekty).

ad 6) *Daň z příjmů právnických osob*: přerozdělována poměrná výše z 21,4% celostátního výnosu této daně v závislosti na velikostní kategorii obce.

ad 7) *DPH*: přerozdělována poměrná výše z 21,4% z celostátního výnosu v závislosti na velikostní kategorii.

Sdílené daně, které jsou přerozdělovány 21,4% podílem se rozdělují mezi obce:

- 3% podle výměry obce v závislosti na výměře ČR,
- 3% podle počtu obyvatel obce v závislosti na celkovém počtu obyvatel ČR,
- 94% podle zařazení do velikostní kategorie obce.

Podíl malých obcí na sdílených daních je však nižší, než je tomu u větších obcí a měst. Výši některých daní mohou obce ve velmi omezené míře ovlivnit. Novela zákona o rozpočtovém určení daní dala obcím možnost upravit např. výši daně z nemovitostí koeficientem, který si samy stanoví obecně závaznou vyhláškou (od 2 do 5).

Daleko více mohou obce ovlivnit výši místních poplatků. Druhy místních poplatků, které obce mohou vybírat:

- poplatek ze psů,
- poplatek za rekreační a lázeňský pobyt,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu a kanalizace.

O tom, jaký místní poplatek a v jaké výši bude ÚSC vybírat, musí rozhodnout zastupitelstvo obce obecně závaznou vyhláškou, avšak výše místního poplatku se musí vždy

pohybovat pouze v rozmezí, které stanovuje zákon⁵. Obce mohou stanovit výběr takového poplatku, který je oprávněný.

Správní poplatky vybírají obce v souvislosti s výkonem přenesené působnosti státu. Jde o poplatky spojené např. s úkony vidimace a legalizace, vydání stavebního povolení, rybářského lístku, změně trvalého pobytu, výpisu z rejstříku trestů a dalších činností.

Mezi poplatky za znečištění životního prostředí, které obce mohou vybírat, řadíme:

- poplatek za znečištění ovzduší (pouze u malých zdrojů znečištění),
- poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových,
- poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod povrchových,
- poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních,
- poplatek za uložení odpadu.

Při správě poplatků vystupuje obec jako správce daně a řídí se zákon o správě daní a poplatků⁶, i když tyto poplatky mezi daně nepatří.

2.3.2 Nedaňové příjmy

Mezi hlavní nedaňové příjmy ÚSC patří příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu, úroky, dividendy, kursové zisky, přijaté sankce a vratky transferů, příjmy z prodeje nekapitálového majetku a přijaté splátky půjček⁷. ÚSC má možnosti velikost těchto příjmů ovlivňovat. Záleží to hlavně na objemu majetku, se kterým obec disponuje, a který má možnost dát do pronájmu nebo prodat.

Do skupiny nedaňových příjmů patří i uživatelské poplatky. Jejich cenu stanovuje zastupitelstvo obce. Uživatelské poplatky jsou příjmem obce v případě, kdy obec pro občany veřejné smíšené statky zajišťuje. Podmínkou je, že lze určit podíl občana na spotřebě. V případě, že podíl občana na spotřebě určit nelze nebo je to nákladné, je možné stanovit cenu uživatelského poplatku paušálem.

2.3.3 Kapitálové příjmy

Jsou nepravidelným příjmem rozpočtu ÚSC. Patří sem příjmy z prodeje kapitálového majetku – zejména z dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku a z

⁵ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Zákon 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

⁷ J.Peková: Hospodaření a finance územní samosprávy; Management Press 2004

prodeje finančního majetku (akcií a cenných papírů). Obecně však platí, že je ekonomicky výhodnější majetek dlouhodobě pronajímat, nikoliv se ho zbavovat.

2.3.4 Dotace

Přijaté dotace můžeme rozdělit podle několika hledisek na:

- Dotace nárokové a nenárokové
- Dotace účelové a neúčelové
- Dotace běžné a kapitálové

Nárokové dotace jsou spojeny se zajišťováním veřejných služeb. Obcím jsou přerozdělovány ze státního rozpočtu prostřednictvím účtů krajů, do této skupiny patří dotace na výkon přenesené působnosti, kterou obce vykonávají pro stát, dotace na školství nebo vybraná zdravotnická zařízení a další. Jsou obcím uvolňovány průběžně během roku z důvodu plynulosti finančních toků. O **nenárokové dotace** obce musí žádat, obce je nedostávají automaticky, musí splnit pro jejich poskytnutí určité podmínky.

Účelovou dotaci musí ÚSC použít k danému účelu a její použití je přísně vymezeno. Hrozí zde riziko, že při nesprávném použití dotace musí ÚSC dotaci vrátit poskytovateli. Může jít o dotace na školství, na bydlení, na údržbu silnic apod. Použití **neúčelové dotace** je na rozhodnutí zástupců ÚSC, ale existuje zde riziko, že finanční prostředky mohou být využity ne hospodárně a neefektivně. Na druhé straně přijetí takové dotace a její použití posiluje samosprávnou pozici obce. **Dotace běžné** slouží především k zajištění základních statků a služeb pro občany ve standardní kvalitě v průběhu roku. **Kapitálové dotace** mohou být obcím poskytnuty ze státního rozpočtu, ale také z jiných zdrojů, např. z fondů a zejména z prostředků EU. Poskytují se hlavně na investiční projekty a velmi častým požadavkem ze strany poskytovatele je spoluúčast na financování. Využití těchto dotací k danému účelu je přísně kontrolováno⁸.

2.4 Výdaje rozpočtu

Struktura a objem výdajů jednotlivých obcí se od sebe výrazně liší. Velikost výdajů je závislá zejména na objemu zdrojů, které má ÚSC k dispozici a na tom, o jakou obec jde a jaké specifické výdaje musí zajišťovat.

⁸ Členění dotací: J. Peková: Hospodaření a finance územní samosprávy, Management Press, 2004

Výdaje můžeme rozdělit na **běžné** a **kapitálové**. Mezi běžné výdaje řadíme například neinvestiční nákupy, mzdy zaměstnanců, pojištění nebo neinvestiční transfery (příspěvkovým organizacím, občanským sdružením, jiným rozpočtům, obyvatelstvu). Mezi kapitálové výdaje patří nákupy investic, investiční transfery, finanční investice.

Dále můžeme výdaje rozdělit na **plánované** a **neplánované**. S plánovanými výdaji obec uvažuje v rozpočtu na daný rok. Neplánované výdaje musí zástupci obce nejprve přehodnotit, pokud s nimi souhlasí pomocí rozpočtového opatření tyto výdaje zapracovat do rozpočtu. Potom mohou být i neplánované výdaje uskutečněny. Otázkou zůstává, jestli obec má na úhradu takových výdajů dostatek finančních prostředků.

2.4.1 Zadluženost obcí

Pokud obec nemá k dispozici finanční zdroje, kterými by své výdaje mohla pokrýt, má několik možností, jak svou situaci vyřešit. Nejvýhodnějším způsobem je použití zůstatku hospodaření z minulých let (zadluženost obce se tím nezvyšuje). V případě, že obec zamýšlí pořídit investici a nemá k dispozici finanční prostředky, musí přijmout úvěr, půjčku, emitovat komunální obligace nebo najít jiný vhodný způsob financování svých výdajů. V dnešní době je také běžné, že pokud obec získá dotaci, nejprve musí uhradit veškeré finanční náklady ze svých prostředků a pak teprve dostane proplacenou poměrnou část finančních prostředků z dotace. Úvěrové financování je v dnešní době často využívaným způsobem návratné finanční výpomoci. Vždy je nezbytné, aby takový krok zastupitelstvo pečlivě zvážilo, protože v mnoha případech se jedná o závazek i pro příští generace občanů. Finanční ústav, který úvěr poskytuje, si také nechává provést analýzu finančního hospodaření obce a prověřuje, zda bude obec schopna svůj závazek v budoucnu bez problémů splácet. Přijetí návratných finančních prostředků zvyšuje zadluženost obce a musí je vždy schválit zastupitelstvo obce.

V posledních letech se zadluženost zejména malých obcí výrazně zvýšila. Některé obce zcela ztratily schopnost své závazky splácet. Aby se tomuto negativnímu trendu zamezilo, přistoupilo Ministerstvo financí ČR k určitému opatření – obce jsou povinny vykazovat tzv. ukazatel dluhové služby. Ten vyjadřuje podíl zaplacených úroků, uhrazených splátek jistin, leasingu a vydaných dluhopisů a skutečně dosažených daňových a nedaňových

příjmů včetně přijatých dotací souhrnného dotačního vztahu ($\times 100\%$). Pokud chce být obec úspěšná při schvalování žádosti o dotaci, měl by tento ukazatel mít hodnotu nižší než 30% (od roku 2009 se tento systém hodnocení obcí mění, bude se monitorovat 18 ukazatelů hospodaření každé obce).

3. ANALÝZA HOSPODAŘENÍ MALÉ OBCE

Tato část práce je zaměřena na analýzu finančního hospodaření malého územně samosprávného celku.

Název obce: Obec Bílá
 IČ: 00577669
 Počet obyvatel: 298
 Rozloha: 5 645,28 ha

Obec Bílá je malá horská obec s nízkou hustotou osídlení (298 obyvatel) a rozlohou 5 645 hektarů. Nachází se v okrese Frýdek – Místek v Beskydech. Do roku 1951 byla obec Bílá součástí obce Ostravice, do roku 1991 patřila pod střediskovou obec Staré Hamry. Od roku 1991 je obec Bílá samostatným územním samosprávným celkem. Osídlení je roztroušeno v jednotlivých enklávách, které jsou od sebe poměrně dost vzdálené. Na většině území obce se nacházejí lesní porosty. Míra občanského vybavení není vysoká (lékař, pošta, zdravotní středisko, základní škola v obci nejsou), na druhé straně je tato obec významným rekreačním a lyžařským centrem. Podstatným faktorem je také to, že katastr obce Bílá se nachází v Chráněné krajinné oblasti Beskydy a v ochranném pásmu vodní nádrže Šance⁹.

3.1 Analýza příjmů

I přesto, že je obec Bílá malým ÚSC, hospodaří s poměrně vysokým rozpočtem. Rozpočtové prostředky, tedy peníze, které vstupují do rozpočtu obcí, hrají v jejich rozvoji důležitou roli. O tom svědčí mimo jiné i dlouho probíhající diskuze mezi představiteli samosprávy a zástupci ústředních orgánů, které často hraničí se sporem. Jde o to, kolik by obce měly dostávat ze státního rozpočtu a jakým způsobem by měly být mezi obce rozdělovány.

Následující tabulka (Tab. 3.2) popisuje výši a procentuální podíl jednotlivých příjmů Obce Bílá na celkových příjmech v letech 2005 až 2008. Celková výše příjmů v průběhu let kolísá.

Daňové příjmy v letech 2005 a 2006 tvořily přibližně třetinu veškerých příjmů obce, v roce 2007 došlo ke zvýšení a daňové příjmy představovaly polovinu všech příjmů

⁹ Oficiální stránky obce Bílá dostupné z <<http://www.obecbila.cz/>>

Tab. 3.2
(v tis.Kč)
Výše a procentuální podíl jednotlivých příjmů Obce Bílá na celkových příjmech

	2005		2006		2007		2008	
DAŇOVÉ PŘÍJMY	2 688,305	35%	3 071,954	37%	3 106,068	51%	5 449,832	43%
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	4 747,586	61%	4 402,559	52%	2 577,279	42%	3 749,265	30%
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	36,000	0%	492,906	6%	176,110	3%	1 554,734	12%
DAŇOVÉ PŘÍJMY	265,492	3%	435,016	5%	224,427	4%	1 850,354	15%
PŘÍJMY CELKEM	7737,383	100%	8402,435	100%	6083,844	100%	12604,185	100%

Zdroj: Závěrečný účet obce Bílá 2005-2008

obce. Zásadně však ovlivnila jejich výši novela zákona o rozpočtovém určení daní v roce 2008. V roce 2008 tvoří daňové příjmy 43% z celkových příjmů obce oproti roku 2007. To je ale způsobeno zvýšením celkového objemu příjmů o víc jak 50% (zejména kapitálových příjmů a přijatých dotací).

Nedaňové příjmy jsou druhým důležitým zdrojem příjmů obce. Jejich výše v průběhu let také kolísá. Hlavní část nedaňových příjmů tvoří příjmy z pronájmu majetku - tyto příjmy jsou druhým důležitým zdrojem příjmů obce. Jejich výše v průběhu let také kolísá. Hlavní část nedaňových příjmů tvoří příjmy z pronájmu majetku - konkrétně z pronájmu lyžařského areálu. Jelikož je cena za pronájem tohoto areálu odvozena z výše tržeb, je tedy přímo závislá na počasí v zimním období. Bohatá sněhová nadílka a mrazivá zima se na výši příjmů z pronájmu projeví velmi pozitivně. Naopak v případě teplejší zimy a špatných sněhových podmínek dojde k poklesu návštěvnosti areálu a tím také k poklesu tržeb. To se pak projeví celkovým poklesem nedaňových příjmů.

Výši kapitálových příjmů v daném roce lze jen velmi těžko stanovit, stejně tak jako výši přijatých dotací (nenárokových). V letech 2005-2007 se jejich výše pohybovala do 10% celkových příjmů, v roce 2008 se zvýšila (na 12% u kapitálových příjmů v souvislosti s přijetím finančního daru na investici a na 15% u přijatých dotací vlivem přijetí neinvestiční dotace ve výši 1.190 tis.Kč od Moravskoslezského kraje).

Tabulka 3.3 podrobněji rozčleňuje jednotlivé druhy příjmů a popisuje jejich meziroční vývoj v letech 2005 až 2008. Největší podíl na daňových příjmech má podle

Tab. 3.3
Příjmy obce Bílá v letech 2005-2008
a jejich meziroční srovnání

Údaje po konsolidaci

v tis.Kč

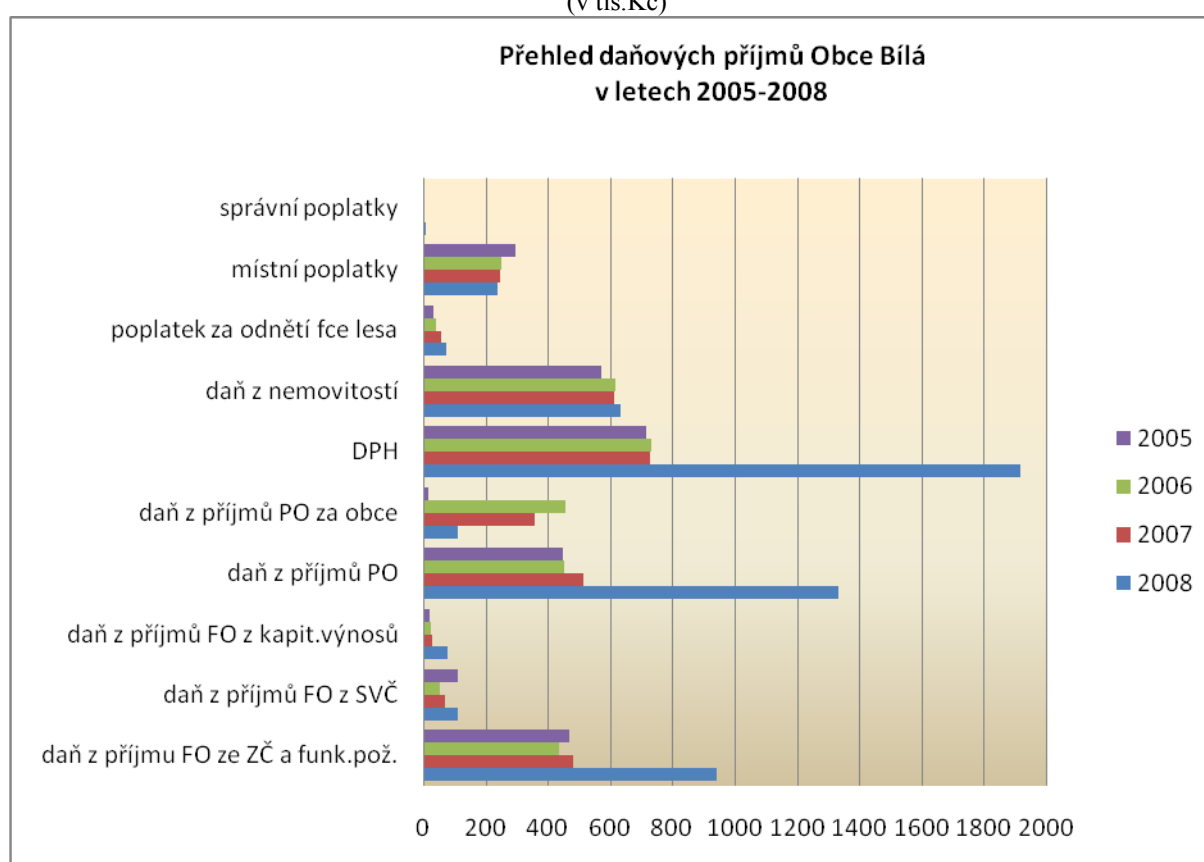
	2005	2006	meziroč. přírůst. (%)	2007	meziroč. přírůst. (%)	2008	meziroč. přírůst. (%)
DAŇOVÉ PŘÍJMY							
daň z příj. FOzeZČ a fun.pož.	470,328	436,629	-7,2	480,938	10,1	941,316	95,7
daň z příjmů FO z SVČ	113,015	54,817	-51,5	71,833	31,0	110,289	53,5
daň z příjmů FO z kapit.výn.	21,882	24,528	12,1	28,269	15,3	79,602	181,6
daň z příjmů PO	449,649	454,439	1,1	513,188	12,9	1 333,003	159,7
daň z příjmů PO za obec	14,440	456,820		356,640	-21,9	113,040	-68,3
DPH	714,569	733,588	2,7	730,089	-0,5	1 919,415	162,9
daň z nemovitostí	573,147	615,361	7,4	613,232	-0,3	632,712	3,0
poplatek za odnětí fce lesa	31,642	42,947	35,7	57,251	33,3	73,822	28,9
místní poplatky	295,023	250,825	-15,0	248,848	-0,8	238,383	-4,2
správní poplatky	4,610	2,000	-56,6	5,780	189,0	8,250	42,7
daňové příjmy celkem	2 688,305	3 071,954	14,3	3 106,068	1,1	5 449,832	75,5
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY							
příjmy z vlastní činnosti	428,981	507,152	18,2	718,125	41,6	628,979	-12,4
příjmy z pronájmu	3 431,879	3 845,016	12,0	1 842,696	-52,1	3 074,361	66,8
příjmy z úroků	886,726	50,391		16,458	-226,6	45,925	179,0
nedaňové příjmy celkem	4 747,586	4 402,559	-7,3	2 577,279	-41,5	3 749,265	45,5
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY							
z prodeje finančního majetku	0,000	492,906	100,0	0,000	-100,0	0,000	0,0
z prodeje nefinan. majetku	36,000	0,000	-100,0	0,110	100,0	0,000	-100,0
přijaté finanční dary na invest.	0,000	0,000	0,0	176,000	100,0	1 554,734	782,8
kapitálové příjmy celkem	36,000	492,906	0	176,110	-64,3	1 554,734	782,8
PŘIJATÉ DOTACE							
neinv. příjmy ze SR v rámci SDV	18,400	23,386	27,1	30,694	31,2	30,000	-2,3
neinv. přijaté dotace od obcí	141,792	368,952	160,2	125,000	-66,1	349,787	179,8
neinv.přijaté dotace od krajů	0,000	0,000	0,0	0,000	0,0	1 190,000	100,0
ostatní neinv. dotace ze SR	105,300	42,678	-59,5	68,733	61,1	280,567	308,1
neinv.dotace celkem	265,492	435,016	63,9	224,427	-48,4	1 850,354	724,5
inv.převody ze SR	0,000	0,000	0,0	0,000	0,0	0,000	0,0
invest.dotace celkem	0,000	0,000	0,0	0,000	0,0	0,000	0,0
přijaté dotace celkem	265,492	435,016	63,9	224,427	-48,4	1 850,354	724,5
PŘÍJMY CELKEM	7 737,383	8 402,435	8,6	6 083,884	-27,6	12 604,185	107,2

Zdroj: Výkazy FIN 2-12M obce Bílá k 31.12. let 2005-2008

tabulky 3.3 daň z přidané hodnoty, která zaznamenala v roce 2007 velmi mírný pokles, ale v roce 2008 už činí téměř 2 mil.Kč. Podíl daně z nemovitostí na daňových příjmech je sice významný, ale výše plnění se v daných letech výrazně nemění. Je to způsobeno tím, že celý výnos daně z nemovitostí plyne do rozpočtu obce a počet nemovitostí zůstává přibližně na stejné úrovni (v obci Bílá je vyhlášena stavební uzávěra z důvodu existence ochranných pásem vodárenské nádrže Šance a Chráněné krajinné oblasti Beskydy). V minulém roce využilo mnoho obcí možnosti ovlivnit výši svých daňových příjmů zvýšením koeficientu u daně z nemovitostí, kterou jim dává novela o rozpočtovém určení daní. Na konci roku 2008 schválilo také zastupitelstvo obce Bílá obecně závaznou vyhlášku, která zvyšuje koeficient u

daně z nemovitosti na 3,0. Tzn., že výše plnění tohoto daňového příjmu v roce 2009 bude 3 krát větší než v roce 2009. Mezi daně, které vykazují v průběhu let stabilní přírůstek, patří daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů a daň z příjmů právnických osob, která zaznamenala v roce 2008 meziroční přírůstek ve výši 159,7%. Naopak vývoj daňového výnosu u daně z příjmů právnických osob za obec, kterou si obec sama vypočítá, je nepředvídatelný. Pro obec to však zatím nepředstavuje žádný problém, protože vypočtenou daň si obec přeúčtuje z výdajů do příjmů.

Graf 3.4
(v tis.Kč)

Graf 3.4 znázorňuje vývoj daňových příjmů v průběhu let 2005 až 2008 v tis.Kč. Kromě již zmiňovaných hlavních zdrojů daňových příjmů (1. DPH; 2. daň z příjmů PO; 3. daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků; 4. daň z nemovitostí) tvoří nezanedbatelnou skupinu také místní poplatky. I přesto, že je obec Bílá malou obcí, je významným rekreačním, turistickým a lyžařským centrem Beskyd. V katastru obce se nachází mnoho rekreačních a ubytovacích objektů, které jsou zaplněny zejména v průběhu zimní lyžařské sezóny, méně v období prázdnin. Proto jsou nejdůležitějšími místními poplatky

poplatek za rekreační a lázeňský pobyt a poplatek z ubytovací kapacity. I když správní poplatky tvoří jen nepatrné procento daňových příjmů, obec se snaží jejich výši zvyšovat např. zřízením pracoviště Czech Pointu, zavedením správního úkonu ověřování listin a legalizace podpisů apod.

Příjmy z úroků jsou zanedbatelné a jsou přímo závislé na výši finančních prostředků, se kterými obec v daném období disponuje. Se zvýšením celkového objemu příjmů obce vykázaly příjmy z úroků v roce 2008 meziroční přírůstek ve výši 45,5%.

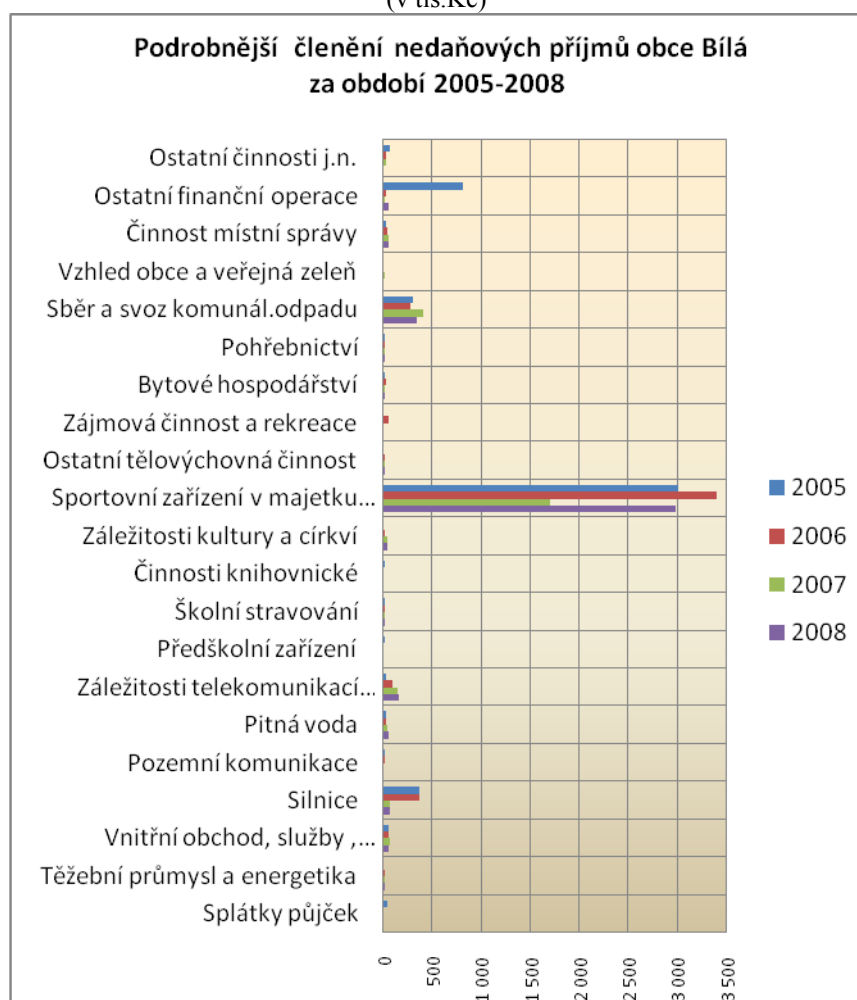
Výši kapitálových příjmů ovlivňuje prodej investičního majetku, prodej finančních derivátů nebo také přijaté finanční dary na investice. V roce 2005 obec prodala pozemek, v následujícím roce si vylepšila svůj rozpočet prodejem cenných papírů. V letech 2007 a 2008 ovlivnily výši kapitálových příjmů přijaté dary na zamýšlené investice. Těmito finančními prostředky však obec nemůže libovolně nakládat, protože jsou na základě darovací smlouvy účelově vázány. Z analýzy kapitálových příjmů je jasné, že jejich plnění se nedá předem přesně stanovit, závisí hlavně na rozhodnutí zastupitelů obce, kteří mají představu o dalším vývoji ÚSC.

Každá obec dostává od státu dotace na výkon přenesené působnosti. Její výše je přímo závislá na objemu činností, kterou ÚSC pro stát vykonává. Tato dotace je nároková a obce s ní každoročně mohou počítat ve svém rozpočtu. Obec Bílá pobírá od státu dotaci na výkon státní správy a na děti, které navštěvují mateřskou školu ve výši přibližně 30 tis. Kč ročně. Protože Obec Bílá zajišťuje služby mateřské školy také pro děti trvale bydlící ve Starých Hamrech, sousední obec proto přispívá ročně obci Bílá na poměrnou část neinvestičních výdajů MŠ.

Graf 3.5 znázorňuje podrobnější členění nedaňových příjmů v průběhu let 2005 až 2008. Potvrzuje, že mimo daňových příjmů jsou nedaňové příjmy, které se akumulují na paragrafu Sportovní zařízení v majetku obce, konkrétně příjmy z pronájmu lyžařského areálu, velmi důležitým zdrojem příjmů. I přes jejich meziroční výkyvy, které jsou způsobeny počasím v průběhu zimního období, jak již bylo zmíněno dříve, se podílejí na příjmech obce zásadním způsobem. První modernizace lyžařského areálu proběhla v roce 1999. Obec Bílá získala pro účely této investiční akce dotaci ze státního rozpočtu ve výši 1 308 tis. Kč. Druhá

modernizace proběhla v roce 2003 a stála celkem 24 mil. Kč. Z toho 15 mil. Kč tvořila investiční dotace ze státního rozpočtu a 9 mil. Kč bylo pokryto úvěrem, který obec přijala od Komerční banky. Tento úvěr s pevnou úrokovou sazbou bude obec splácet do roku 2013. Příjmy, které obec z pronájmu areálu získá, jí tedy nejsou plně k dispozici, protože z velké části jsou jimi pokryty splátky úvěru. Ročně obec zaplatí na splátkách jistin 915,360 tis. Kč a na vlastních úrocích přibližně 325 tis. Kč. Tyto úroky jsou každým rokem o něco nižší.

Graf 3.5
(v tis.Kč)

Pravdou je, že ÚSC jsou veřejnoprávní korporace, které nejsou na základě zákona o obcích zřízeny za účelem podnikání. V současné době se vedou diskuze, zdali je správné, pokud obec mimo výkon veřejně prospěšných činností tzv. podniká a její příjmy z velké části neplynou pouze z daní. V současnosti jsou obce, které tyto příjmy nemají, v nevýhodě. Díky těmto příjmům mohou kvalitně a lépe zajišťovat veřejné statky pro své

občany, zlepšovat vybavení a infrastrukturu obcí. Tyto prostředky jim mohou pomoci překlenout období, kdy mají finančních prostředků na zajištění běžného chodu obce málo nebo z nich mohou tvořit rezervy do příštích let. V dnešní době je také běžným pravidlem, že pokud obec zažádá o dotaci, je povinna nejdříve investiční výdaje uhradit sama ze svých prostředků, teprve potom je jim proplacena poměrná část uznatelných výdajů. Proto je obec, která má k dispozici takové finanční zdroje, ve výhodě oproti obcím jiným, protože může pružně reagovat a zajišťovat potřeby svých občanů. Finanční prostředky takto získané musí být vynakládány, efektivně, účelně a hospodárně, ve prospěch rozvoje ÚSC, s určitou obezřetností a hlavně se zdravým rozumem. K tomu je samozřejmě zapotřebí dlouhodobého plánování, sledování ekonomické situace apod.

Druhým v pořadí je nedaňový příjem za sběr a svoz komunálního odpadu, který však není pro obec příjmem v pravém slova smyslu, jde spíše o poměrnou kompenzaci nákladů za služby, které obec Bílá v oblasti nakládání s odpady skutečně vynakládá. Na základě obecně závazné vyhlášky obce jsou občané od platby za sběr a svoz komunálního odpadu osvobozeni. Obec tak hradí náklady na svoz za občany ze svého rozpočtu. Na úhradě se podílejí pouze podnikatelské subjekty, kterým jsou náklady vyúčtovány za skutečné množství jimi vyprodukovaného odpadu na základě dodavatelských faktur.

Z grafu 3.5 je zřejmé, že v roce 2005 plynuly obci výraznější příjmy z ostatních finančních operací. V této době obec získala finanční příjmy z prodeje cenných papírů. V letech 2005 a 2006 nelze přehlédnout zvýšené příjmy u paragrafu Silnice. Zde byly akumulovány příjmy z pronájmu parkovišť. Systém pronájmu se v následujících letech změnil, a proto došlo k poklesu příjmů. Po roce 1992 byl ve středu obce a některých enklávách zřízen rozvod televizního kabelového rozvodu. Občané za tuto službu přispívají do obecního rozpočtu platbou za jeho užívání jednou ročně. Tato platba činí ve středu obce 180,- Kč a na enklávách Hlavaté, Mezivodí a Salajce 150,-Kč/rok. Jelikož účastníků připojených na tento rozvod není mnoho a roční výše úhrady za tuto službu není vysoká, tyto příjmy zásadně výši nedaňových příjmů neovlivňují. V roce 2006 bylo pomocí stávajících rozvodů TKR zpřístupněno občanům také připojení k Internetu. Toto připojení je zatím možné pouze v centru obce, nyní začal běžet zkušební provoz také na Hlavaté. Za připojení k Internetu platí občané 200,-Kč měsíčně za 1 přípojku, podnikatelské subjekty pak 600,-Kč měsíčně za 1 přípojku. Zájem o tuto službu mírně narůstá, takže příjmy se začínají pomalu zvyšovat, na

druhé straně tyto finanční prostředky jsou vynakládány na nákup této služby a nepokrývají náklady na provoz a údržbu těchto rozvodů.

Pro pochopení rozdílů v hospodaření malých obcí je nutné porovnání průměrných hodnot příjmů přepočtených na 1 obyvatele dvou vybraných obcí s průměrnými hodnotami příjmů obcí ČR, které můžeme zařadit do stejné velikostní kategorie. Jako druhou obec jsem si pro tyto účely vybrala obec Dolní Tošanovice.

Název obce: Dolní Tošanovice

IČ: 00576875

Počet obyvatel: 310

Rozloha: 368,92 ha

Tato obec se nachází také v okrese Frýdek – Místek, počtem obyvatel (310) se přibližuje obci Bílá, její rozloha je však 368 ha. Tato obec leží nedaleko Žermanické přehrady u hlavního komunikačního tahu silnice I/48. Dostupnost velkých měst jako je Ostrava, Frýdek - Místek, Český Těšín je velmi dobrá¹⁰.

Takové srovnání nabízí tabulka 3.6. Tato tabulka nám poskytuje požadované údaje za období let 2004 až 2007¹¹. Můžeme konstatovat, že i přesto, že obec Bílá je malou obcí, její příjmy se pohybují vysoko nad celostátním průměrem obcí podobného typu.

Celkové průměrné příjmy občana obce Bílá za rok jsou v období roku 2004 - 2007 o 44% vyšší než příjmy občana, který bydlí v obci s počtem obyvatel 200-499 za stejné období¹². Rozdíl je patrný hlavně u nedaňových příjmů a je způsoben příjmy plynoucími z pronájmu lyžařského areálu, jak již bylo dříve zmíněno. Obec Bílá si zajišťuje také nezanedbatelnou část nedaňových příjmů dosti širokým spektrem vlastních činností. Zvýšené příjmy z úroků jsou důsledkem většího objemu finančních prostředků obce, Bílá uložených na účtech.

Daňové příjmy jsou o 18% vyšší, než je celostátní průměr. Je to proto, že na území obce Bílá se nachází nejen množství rekreačních objektů, ale hlavně lesních porostů,

¹⁰ Oficiální stránky obce Dolní Tošanovice dostupné z <<http://www.dolnitosanovice.cz>>

¹¹ Ověřené údaje příjmů všech obcí za rok 2008 dosud nejsou k dispozici.

¹² Časopis „Obec a finance“, č.1-2009

kteřé zvyšují daň z nemovitostí. Daň z příjmů právnických osob se pohybuje u obce Bílá také nad celostátním průměrem. Obec je povinná své příjmy, které získá z hospodářské činnosti nebo z činností, které nespádají pod posláni obce, řádně zdanit. Přesto, že kapitálové příjmy se pohybují pod průměrem ČR, nedaňové příjmy obce Bílá jsou vysoko nad ním. Tato skutečnost se tudíž projevila na výši daně z příjmů právnických osob za obce, kterou si obec

Tab. 3.6
(v tis.Kč)
Srovnání příjmů za 2004-2007
přepočteno na 1 obyv.

v Kč	Obce s počtem obyvatel 200 - 499	Bílá	Dolní Tošanovice
DAŇOVÉ PŘÍJMY	7 729	9 473	7230
DPFO	2 041	1 910	1642
závislá činnost	1 403	1 553	1501
samostatná činnost	557	357	141
DPPO	1 732	1 554	1383
DPPO za obce	168	685	74
DPH	2 411	2 323	2416
místní poplatky	1 288	961	1040
správní poplatky	28	17	216
Daň z nemovitostí	904	2 021	474
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	1 855	13 049	999
příjmy z vlastní činnosti	834	1 894	914
odvody PO	2	0	0
příjmy z pronájmu	532	10 347	58
příjmy z úroků	120	808	27
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	1 137	584	299
z prodeje nefinančního majetku	1 052	30	299
z prodeje finančního majetku	86	408	0
PŘIJATÉ DOTACE	3 334	1 590	3363
neinvestiční dotace	1 316	1 354	1235
od veřejných rozpočtů ústřed. úrovně	545	399	538
od krajů nebo obcí	634	1 065	493
investiční dotace	2 018	126	2128
od veřejných rozpočtů ústřed. úrovně	1 556	126	360
od krajů	422	0	1768
PŘÍJMY CELKEM	14 055	24 696	11 891

Zdroj: Časopis Obec & finance č.1-2009; Výkazy FIN obce Bílá a Dolní Tošanovice

sama vypočítala ze svého zisku a přeúčtovala do příjmů. Výše místních poplatků je nižší, než je průměr ostatních obcí, což je zřejmě způsobeno tím, že hlavním zdrojem místních poplatků obce Bílá jsou pouze dva druhy poplatků – poplatek za rekreační a lázeňský pobyt a poplatek z ubytovací kapacity. Rozdíl bude také zřejmě způsoben absencí místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních

odpadů, který občané obce Bílá neplatí, a který tudíž navyšuje příjmy z vlastních činností. Správní poplatky jsou v přepočtu nižší u obce Bílá z důvodu omezeného výkonu přenesené státní správy.

Kapitálové příjmy jsou přibližně o polovinu nižší, než je průměr ČR. Jde pouze o náhodné prodeje investičního majetku, a proto je velmi obtížné tuto situaci komentovat. Bílá v období let 2004 až 2007 prodávala hmotný investiční majetek v minimálním objemu, došlo však k prodeji cenných papírů - akcií.

Přepočtená výše přijatých dotací je také pod celostátním průměrem. Zde nastává stejná situace jako u kapitálových příjmů – tyto příjmy lze jen stěží ovlivnit. Neinvestiční dotace jsou přibližně stejné, jako u ostatních obcí, v získávání investičních dotací obec Bílá už tak úspěšná nebyla (pod celostátním průměrem).

Obec Dolní Tošanovice má podle přepočteného podílu celkových příjmů za období let 2004 až 2007 nižší příjem na obyvatele než ostatní obce v ČR stejné velikostní kategorie a to o 15,4%. V obci Bílá připadlo na 1 obyvatele ve výše uvedeném období o 12 805,-Kč ročně více, to je o 107% více. Daňové příjmy Dolních Tošanovic se pohybují přibližně na stejné úrovni jako celostátní průměr.

Daně z příjmů fyzických osob jsou o něco nižší, než je tomu u ostatních obcí ČR. Je to způsobeno nízkými daňovými příjmy u daně ze závislé činnosti, která je oproti ostatním obcím nižší o 75%, oproti obci Bílá činí rozdíl 60%. V obci Dolní Tošanovice se nachází podle údajů z registru ministerstva financí ARIS přibližně třikrát méně osob samostatně výdělečně činných. Daň z příjmů právnických osob je také nižší než srovnávané údaje (obce ČR: -20%, obec Bílá: -11%). Je to důsledek toho, že se v Dolních Tošanovicích nachází méně osob s právní subjektivitou.

I přesto, že obec Dolní Tošanovice není sportovním nebo rekreačním centrem jako obec Bílá, výše místních poplatků se pohybuje přibližně o 8% výše, než je tomu u Bílé. Je to způsobeno tím, že Dolní Tošanovice mají zavedený, na rozdíl od druhé srovnávané obce,

místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, který tuto položku navyšuje.

Za zmínku stojí také výše správních poplatků na 1 obyvatele, která se pohybuje vysoko nad celostátním průměrem obcí. Její výše činí 216,-Kč /1 obyvatele. Obec Dolní Tošanovice vykazuje poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a odvod výtěžku z provozování loterií, které také mimo jiné navyšují přepočtenou výši místních poplatků. V obci se nenachází matriční ani stavební úřad, který by správní poplatky vybíral, proto lze konstatovat, že výši správních poplatků ovlivňují vybrané správní poplatky za povolení výherního hracího přístroje.

Další rozdíl je patrný u daně z příjmů právnických osob za obce - u obce Dolní Tošanovice je víc jak 9 krát nižší než u obce Bílá. Vyplyvá to z nižšího objemu příjmů z vlastní činnosti a pronájmů, které jsou 13 krát nižší než u obce Bílá a také 2 krát nižší než kapitálové příjmy. Základ daně je nízký a to se následně odrazí i na této položce. Obec Bílá a obec Dolní Tošanovice jsou obce s přibližně stejným počtem obyvatel, ale rozdílnou rozlohou svého katastrálního území. Ta hraje u příjmu daně z nemovitostí zásadní roli. Obec Bílá s rozlohou 56 km² má u této daně 4,3 krát vyšší příjem než obec Dolní Tošanovice s rozlohou 3,68 km².

Z tabulky 3.6 je zřejmé, že obec Dolní Tošanovice byla v období let 2004 až 2007 skutečně úspěšná v získávání dotací, kterými si „vylepšila“ přepočtený příjem na 1 obyvatele. Její příjmy z dotací jsou srovnatelné s průměrem ostatních obcí za toto období, naopak příjmy obce Bílá jsou na rozdíl od Tošanovic o polovinu nižší. Obec Dolní Tošanovice získala zejména investiční dotace od kraje.

Pro komplexní srovnání příjmové stránky hospodaření obou obcí je přiložena tabulka 3.7, ze které je patrný opravdu velký rozdíl v objemu rozpočtových prostředků, který měly obce Bílá a obec Dolní Tošanovice k dispozici v průběhu let 2005 až 2008. Příloha č.1 této práce pak obsahuje grafy, které z této tabulky přímo vycházejí, a které slouží jako podklad pro kapitolu 4 – Zhodnocení analýzy hospodaření obce. Znázorňují, jakým způsobem se jednotlivé třídy příjmů v průběhu let vyvíjely a existuje zde také možnost odvodit z nich jejich přibližný vývoj v nejbližším období.

Tab. 3.7
(v tis.Kč)

Přehled celkových příjmů Obce Bílá a Obce Dolní Tošanovice v letech 2005-2008

	2005		2006		2007		2008	
	<i>Bílá</i>	<i>D.Tošan.</i>	<i>Bílá</i>	<i>D.Tošan.</i>	<i>Bílá</i>	<i>D.Tošan.</i>	<i>Bílá</i>	<i>D.Tošan.</i>
DAŇOVÉ PŘÍJMY	2 688,31	2 165,65	3 071,95	2 226,97	3 106,07	2 285,72	5 449,83	2 285,72
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	4 747,59	281,86	4 402,56	286,84	2 577,28	393,8	3 749,27	330,532
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	36	0	36	30	176,11	8,82	1 554,73	0
PŘIJATÉ DOTACE	265,492	410,46	435,016	726,88	224,427	449,8	1 850,35	433,663
Celkem	7 737,38	2 857,97	7 945,53	3 270,69	6 083,88	3 138,14	12 604,19	3 049,92

Zdroj: Výkazy FIN Obce Bílá a Obce Dolní Tošanovice

3.1.1 Zhodnocení analýzy příjmů

Závěrem lze konstatovat, že výši příjmů obce Bílá ovlivnily v průběhu let 2004-2008 tyto níže uvedené faktory:

Daňové příjmy:

- rozloha obce (přímá vazba na výši daně z nemovitostí),
- druhy a výše vybíraných místních poplatků (přímá vazba na OZV),
- objem výkonu přenesené působnosti, které svěřil obci stát,
- trvalá snaha obce získat finanční prostředky z dotačních titulů,
- od 1.1.2008 přijetí novely zákona o rozpočtovém určení daní.

Nedaňové příjmy:

- pronájem lyžařského areálu a s tím spojené optimální úvěrové financování s pevnou úrokovou sazbou na víceleté období (obec je schopna splácet své závazky, které jí vůči bance vznikají a současně dostát svým závazkům, které vyplývají z jejího poslání),
- zavedený systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů v obci (občané zdarma, firmy za skutečné náklady, nejde o místní poplatek),
- rozmanitost příjmů z vlastní činnosti (příjmy z provozování kabelové televize, internetu, prodej vody, pronájem movitých věcí a další)
- dostatečný objem finančních prostředků uložených na bankovních účtech.

Kapitálové příjmy:

- prodej cenných papírů,
- prodej nefinančního kapitálového majetku (pouze v omezené míře),

Dotace:

- trvalá snaha obce získat neinvestiční a investiční nenárokové dotace,
- výše celkového objemu příjmů (dobré finanční zdraví organizace a ukazatel dluhové služby v normě – nutné k přiznání dotace),
- spolupráce s kvalifikovanými firmami při přípravě žádostí o dotaci.

Pronájem honitby:

- hospodářská činnost, příjmy z této činnosti se neprojeví bezprostředně ve výkazu o plnění rozpočtu, ale zisk po zdanění je součástí daně z příjmů právnických osob za obec.

3.2 Analýza výdajů

Struktura obecních výdajů je daleko rozmanitější než je struktura příjmů a můžeme říct, že vyjadřuje preference obyvatel (resp. zastupitelů) v daném území.

Abychom byli schopni srovnávat hospodaření jednotlivých obcí, je potřeba tyto údaje shromažďovat a analyzovat. Podrobné údaje o hospodaření za jednotlivé obce pravidelně zveřejňuje Ministerstvo financí ČR na svých webových stránkách, díky těmto informacím si však můžeme udělat představu o hospodaření konkrétní obce. Český statistický úřad zatím takováto šetření neprovádí, ale na jejich potřebnost poukazuje také Výbor ministrů Rady Evropy, který apeloval na centrální vlády jednotlivých členských států, aby vytvořila pro tuto činnost předpoklady. Díky takovým srovnávacím analýzám by pak bylo možné včas rozpoznat negativní vlivy ve vývoji výdajů a bylo by také snazší je bez větších nákladů eliminovat.

V souvislosti s přijetím novely zákona o rozpočtovém určení daní se začaly ze strany zástupců územních samospráv ozývat hlasy o nesprávném přerozdělování finančních prostředků mezi ÚSC, proto si nechalo ministerstvo financí ve spolupráci se Svazem měst a obcí ČR vypracovat Analýzu financování samospráv. První etapa této analýzy byla nedávno dokončena a její závěry byly velmi zajímavé. Ministerstvo financí bude připravovat novelu, která rozšíří kritéria sdílení o počet žáků. Rovněž bylo zjištěno, že malé ÚSC doplácí na výkon státní správy, což by mělo být v připravované novele také zohledněno.

Objem výdajů obce ovlivňuje zásadním způsobem její rozvojové možnosti a rozsah poskytovaných služeb. Výdaje se odvíjí od velikosti příjmů, rezerv vytvořených v minulosti např. z přebytku rozpočtového hospodaření a případně od schopnosti obce zvýšit si své příjmy cizími zdroji, především půjčkou nebo úvěrem. Objem výdajů, které obec vynakládá k zajištění služeb a statků nemusí ale vždy odpovídat jejich kvalitě. Záleží spíše na tom, zda-li jsou finanční prostředky vynakládány efektivně a také na tom, jakým způsobem obec danou službu zajišťuje – dodavatelsky nebo pomocí své zřízené organizace apod.

Tabulka 3.8 poskytuje ucelený přehled o plnění výdajů obce Bílá v letech 2005 až 2008. Celkové výdaje za tato období jsou uvedeny ve stavu po konsolidaci a zahrnují jak běžné tak kapitálové výdaje. Při bližším pohledu můžeme konstatovat, že celkový objem výdajů se výrazněji snížil v roce 2007. Toto snížení koresponduje s nižším objemem celkových příjmů. Ty do značné míry ovlivnila mírná zima 2006/2007, která měla zásadní vliv na výši příjmů z pronájmu lyžařského areálu. Zvýšení výdajů je zřejmé v roce 2008 a rovněž koresponduje se zvýšením objemu příjmů v tomto roce díky novele zákona o rozpočtovém určení daní a přijatým dotacím.

Tab. 3.8
(v tis.Kč)

Výše a procentuální podíl jednotlivých výdajů Obce Bílá na celkových výdajích

	2005		2006		2007		2008	
<i>Průmysl, doprava, vodní hospod.</i>	971,201	17%	1 618,119	20%	632,125	11%	1 422,381	15%
<i>Služby pro obyvatelstvo</i>	2 939,813	52%	3 761,180	48%	2 883,877	51%	6 110,831	64%
<i>Sociální věci</i>	64,945	1%	172,659	2%	85,975	2%	59,265	1%
<i>Správa, financování</i>	1 674,936	30%	2312,452	30%	2 017,626	36%	1 973,211	21%
VÝDAJE CELKEM	5650,895	100%	7864,410	100%	5619,603	100%	9656,688	100%

Zdroj: Závěrečné účty Obce Bílá za 2005-2008

Čím větší objem finančních prostředků má obec k dispozici, tím více finančních prostředků může vynaložit. Největší objem výdajů vynakládá obec v průběhu let do služeb pro obyvatelstvo. Je to přibližně polovina rozpočtových prostředků, v roce 2008 se tyto výdaje ještě zvýšily. Do této kategorie výdajů můžeme zařadit školství, komunální služby, zdravotnictví nebo sběr a svoz komunálních odpadů. Třetina celkových výdajů plyne do oblasti místní správy, kam můžeme zařadit výdaje na činnost zastupitelstva obce, zajištění

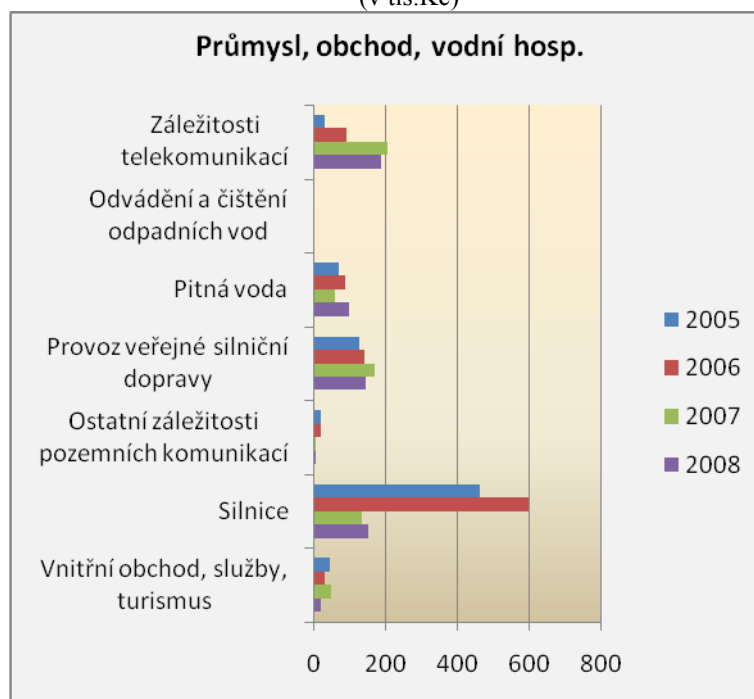
činnosti obecního úřadu a místní správy a také výdaje na financování, kam patří splátky úvěrů, platba daně z příjmů právnických osob za obec nebo vrátky nevyčerpaných dotací poskytnutých v minulých letech obci. V roce 2008 se snížily tyto výdaje na 21%, ale při bližším pohledu vynaložená částka zůstává téměř nezměněna. Pokles je způsoben celkovým navýšením objemu výdajů. Do oblasti průmyslu, dopravy a vodního hospodářství plyne přibližně do 20% z rozpočtových výdajů. Nejméně výdajů (kolem 1-2%) plyne do sociální oblasti, kam patří výdaje na sociální politiku obce, domovy důchodců nebo politika zaměstnanosti.

Tabulka v příloze č.2 poskytuje podrobnější členění jednotlivých kategorií běžných výdajů (obvykle se výdaje člení do šesti základních odvětví, ale protože výdaje na **zemědělství** srovnávané obce nevykazují, počet odvětví je zde nižší). Z této tabulky vychází graf 3.9, který sleduje výdaje ve skupině **Průmysl, obchod, vodní hospodářství**. V této skupině obec Bílá vynakládá největší objem výdajů na zimní údržbu místních komunikací. Záleží na množství sněhové nadílky v průběhu zimní sezóny, ale jelikož je obec Bílá horskou obcí s rozlehlým katastrálním územím a typickým roztroušeným osídlením, předpokládá se, že tyto výdaje i v budoucnu nebudou klesat.

Dalšími výdaji o objemu přibližně 150 tis. Kč, které obec každoročně vynakládá, jsou výdaje na provoz veřejné silniční dopravy. Výdaje na dopravní obslužnost činí každoročně kolem 135 tis.Kč a obec je hraď ČSAD Frýdek-Místek. V roce 2005 a 2006 přispívala obec také na provoz cyklobusů, v následujících dvou letech ke změně financování a jejich provoz byl hrazen z jiných zdrojů. Tyto náklady mají mírně stoupající tendenci. Dalšími výdaji na tomto paragrafu jsou v průběhu let převážně náklady na údržbu autobusových čekáren nebo ostatní osobní náklady za úklid zastávek. Náklady na pozemní komunikace jsou velmi nízké, zahrnují zimní údržbu chodníků nebo náklady na provoz sněžné frézy.

Výdaje na paragrafu Zásobitosti telekomunikací tvoří výdaje na televizní kabelový rozvod a rozvod internetu. V roce 2005 se pohybují ve výši 32 tis.Kč (jsou zde naakumulovány pouze náklady na stávající rozvod televizní kabelové televize), tyto náklady se zvyšovaly a v roce 2007 činily více jak 200 tis. Kč. Tento nárůst způsobily vzrůstající výdaje na opravy a údržbu rozvodů a na nákup služeb.

Graf 3.9
(v tis.Kč)

Stabilní náklady ve výši přibližně do 100 tis.Kč vykazuje paragraf Pitná voda. Obec je majitelem dvou vodovodů a je povinna provádět rozbory vody, údržbu vodovodů a vodovodní sítě. Patří sem také mzdové náklady na pracovníky, kteří údržbu vodovodů provádějí.

Nejnižší náklady z této skupiny vykazuje paragraf Vnitřní obchod, služby, turismus. Obec je majitelem obchodu, který pronajímá, proto jsou zde soustředěny výdaje na údržbu a drobné opravy této budovy, ostatní provozní náklady nebo také výdaje na nákup zboží (propagačních materiálů a pohlednic obce).

Skupina **Služby pro obyvatelstvo** je nejrozmanitější výdajovou skupinou. Z grafu 3.10 lze určit, které výdaje do této skupiny patří. Bezesporně největší objem finančních prostředků je v průběhu let vynakládán na paragraf Sportovní zařízení v majetku obce, což logicky odpovídá skutečnosti, že z této oblasti plyne obci také největší objem nedaňových příjmů. Zde se akumulují běžné výdaje na provoz lyžařského areálu, který obec Bílá vlastní. V roce 2005 činily tyto výdaje 5,3% z celkových výdajů a největší část těchto výdajů byla vynaložena na úhradu pronájmu pozemků pod sjezdovkou, které obec hradí Lesům České

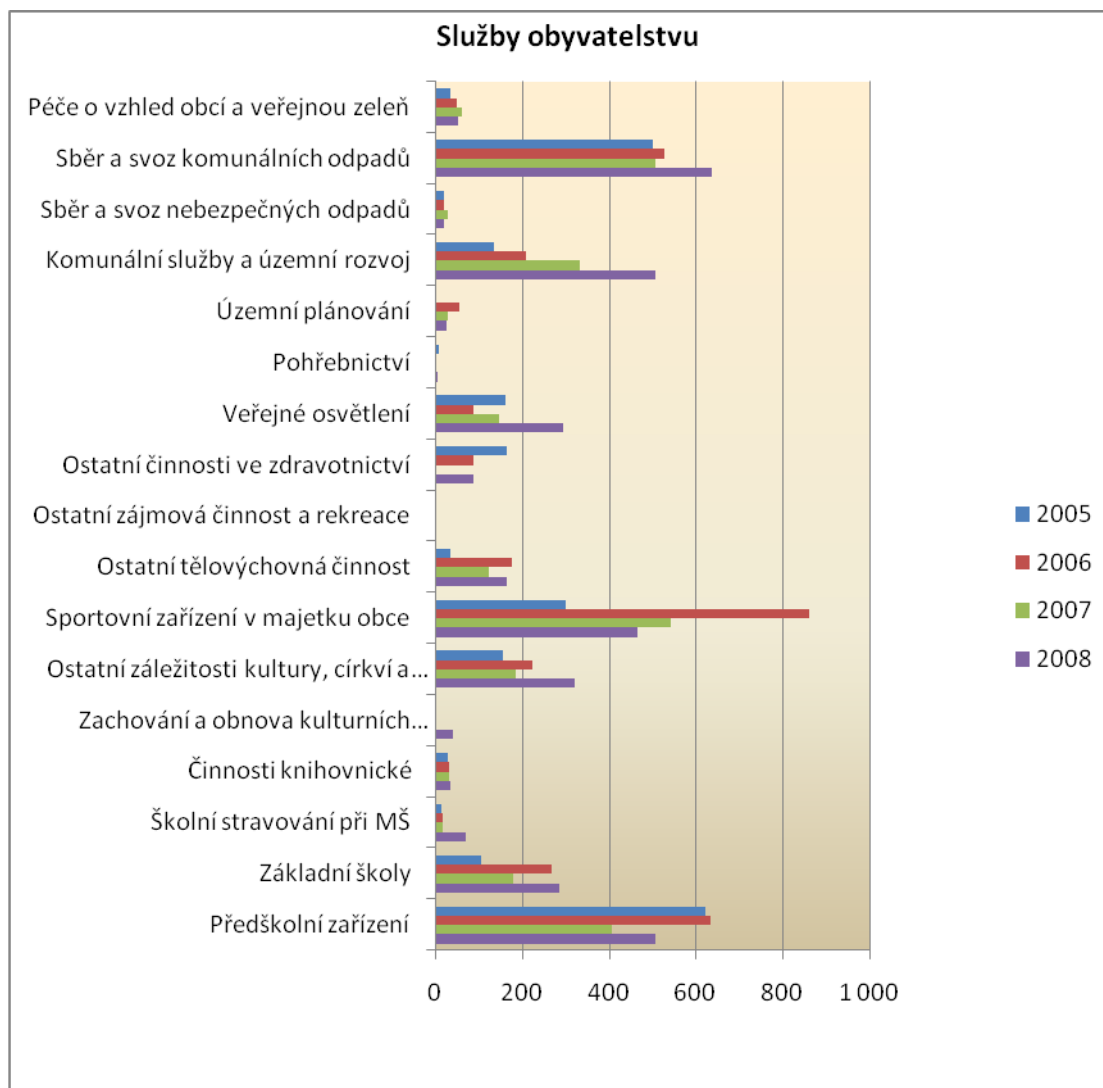
republiky, s.p.. V roce 2006 už tyto výdaje představovaly 11% z celkových výdajů obce. Jsou v nich navíc zahrnut splátky za pronájem odbavovacího systému. V následujících dvou letech se výdaje mírně snížily (v roce 2007 to bylo 543 tis.Kč a v roce 2008 kolem 464 tis.Kč).

Obec Bílá je zřizovatelem příspěvkové organizace Mateřská škola Bílá, kterou navštěvují děti jak z obce Bílá, tak ze sousední obce Staré Hamry. V budově, kde MŠ působí, se také v přízemí nachází kanceláře Obecního úřadu Bílá. Celá budova je pak majetkem Obce Bílá. Prostory, které MŠ využívá, jí byly smluvně dány do užívání na základě rozhodnutí zastupitelstva obce. Majetek, který se v mateřské škole nachází, rovněž není ve vlastnictví příspěvkové organizace, ale Obce Bílá. Zastupitelstvo rozhodlo, že veškerý movitý majetek, který MŠ užívá, jí bude předán pouze do správy. Na paragrafu Předškolní zařízení se proto akumulují výdaje nejen na příspěvek od zřizovatele na provoz, který představuje největší část výdajů, provozní výdaje na elektřinu, vodné, stočné, opravy a údržbu, ale tento paragraf zahrnuje také náklady na nákup drobného hmotného majetku do 40 tis.Kč. V letech 2005 a 2006 se výdaje na MŠ pohybovaly ve výši přes 620 tis.Kč. V roce 2007 došlo k poklesu na 407 tis.Kč. Tento pokles byl způsoben zkrácením příspěvku na provoz od zřizovatele z důvodu nižších příjmů v roce 2007, které byly způsobeny nevydařenou zimní sezónou 2006/2007.

To se odrazilo na nižších příjmech z pronájmu lyžařského areálu, které jsou po daňových příjmech druhým nejdůležitějším zdrojem příjmů obce. V roce 2008 tyto výdaje opět vzrostly na 508 tis.Kč. Nárůst výdajů způsobilo zvýšení ceny za elektrickou energii a tím také zvýšení záloh na její odběr. Mimo příspěvek od zřizovatele představují největší náklady na tomto paragrafu právě platby za elektřinu, protože celá budova je vytápěna akumulací kamny staršího typu. Obec Bílá vynaložila právě v roce 2008 částku 260 tis.Kč za provedení energetického auditu, na který obdržela dotaci od Moravskoslezského kraje ve výši 195 tis.Kč a v nejbližší době plánuje změnu ve vytápění této budovy a výměnu oken.

Třetím nejobjemnějším výdajovým paragrafem z této skupiny výdajů je sběr a svoz komunálních odpadů. Jak již bylo dříve zmíněno v analýze příjmů, obec Bílá nevybírá místní poplatky za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. V letech 2005 až 2007 činily výdaje přes půl milionu Kč,

Graf 3.10
(v tis.Kč)

v roce 2008 výdaje vzrostly na 644 tis.Kč.. Obec tuto službu za občany platí ze svých rozpočtových prostředků. Rovněž zajišťuje sběr a svoz komunálních odpadů z jednotlivých enkláv, které nejsou pro sběrné vozidlo přístupné. Jsou zde umístěny velkoobjemové kontejnery, které se průběžně vyvážejí. Náklady na jejich vývoz však nejsou zanedbatelné. Obec Bílá má také vybudovanou poměrně hustou síť kontejnerů pro sběr tříděného odpadu. Mimo výše uvedené skutečnosti se Bílá nachází v ochranném vodárenském pásmu vodní nádrže Šance a v chráněné krajinné oblasti Beskydy, z čehož vyplývá, že na katastru obce ani v nejbližším okolí se nenachází žádná skládka odpadu a obec musí odpad vyprodukovaný na svém území vyvážet na vzdálenou skládku u Frýdku-Místku. Sběr a svoz odpadu zajišťuje svozová firma z Frýdlantu nad Ostravicí. Všechny tyto skutečnosti zásadním způsobem

ovlivňují výši výdajů, které na zajištění této služby obec vynakládá, a které se díky rostoucím cenám vstupů neustále zvyšují.

Dalšími výdaji, které mají progresivní vývoj, jsou výdaje na komunální služby a územní rozvoj. Zatímco v roce 2005 činily výdaje na tomto paragrafu 135 tis.Kč, v roce 2008 to bylo už přes půl milionu Kč. Protože obec Bílá je známým turistickým a lyžařským centrem, které v průběhu roku navštíví mnoho lidí, pro obec je oblast komunálních služeb, která zahrnuje mimo jiné i náklady na technické služby a nakládání s obecním majetkem, velmi důležitou oblastí. Obec se snaží, aby prostředí v obci bylo pro návštěvníky příjemné a atraktivní. V roce 2005 zaměstnávala jednoho stálého zaměstnance, který se staral o úklid a čistotu v obci, v průběhu let se počet zaměstnanců zvyšoval (v roce 2008 to byli celkem 4 zaměstnanci). Protože obec zaměstnává tyto zaměstnance přes úřad práce formou veřejně prospěšných prací, aktivně tak ovlivňuje politiku zaměstnanosti v obci. Největší položkou na paragrafu Komunální služby jsou především mzdové výdaje za pracovníky.

V obci Bílá není zřízena základní škola, proto musí děti z této obce dojíždět za povinnou školní docházkou do sousedních obcí. Neinvestiční výdaje za žáky, kteří mají trvalé bydliště v Bílé a navštěvují základní školu v jiné obci hradí obec pololetně obcím Horní Bečva, Staré Hamry, Ostravice a Frýdek-Místek. I když jsou výdaje, které tvoří kolem 5% celkových výdajů, v průběhu let kolísavé, je to způsobeno spíše nepravidelnou fakturací. I přesto mají mírně stoupající tendenci. Do neinvestičních výdajů jsou započítány provozní náklady školy na žáka po odečtení dotace, kterou školy od státu dostávají.

Dalšími výdaji této skupiny, i když menšími (kolem 3% z celkového objemu výdajů), než výdaje u paragrafů výše zmíněných, jsou výdaje na Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků. Sem můžeme zařadit výdaje na uspořádání kulturních akcí v obci jako např. dětský den, poutňová zábava, mikulášská nadílka nebo výdaje na zájezd důchodců nebo zájezd pro občany obce, které se každoročně pořádají. Naproti tomu opačný vývoj zaznamenává paragraf Ostatní tělovýchovná činnost. Výdaje v průběhu posledních tří let mírně klesají (z 2,3 % na 1,7% z celkových výdajů obce). Řadíme sem výdaje na pořádání sportovních akcí v obci (např. nohejbalový turnaj, lyžařský závod, střelecká soutěž), dále to jsou výdaje za pronájem sportovišť, finanční dary na sportovní akce, které pořádají jiné

subjekty. Patří sem také neinvestiční transfer na provoz panoramatické kamery ČT, která monitoruje v průběhu zimní sezóny lyžařské podmínky v areálu.

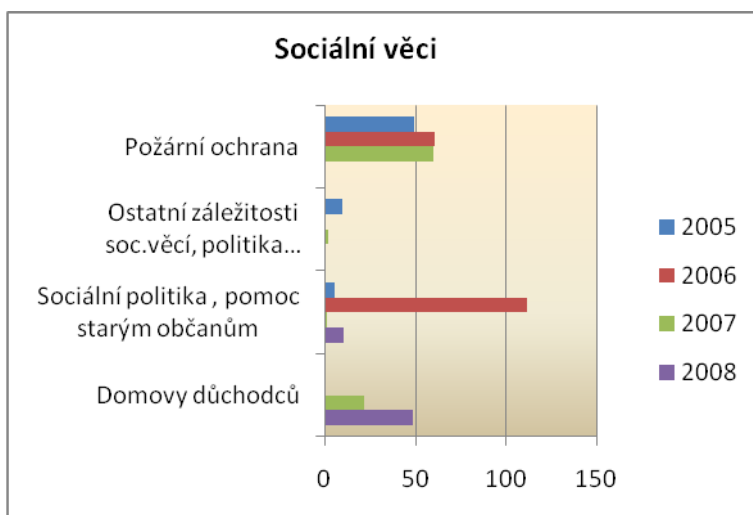
Vzrůstající výdaje, i když v menším objemu, vykazuje paragraf Školní stravování při mateřské škole - zahrnuje náklady na opravy, údržbu a nákup drobného hmotného majetku do 40 tisíc Kč pro potřeby školní kuchyně a jídelny. V roce 2008 vzrostly meziročně výdaje o 75% z důvodu nákupu nové kuchyně a jejího vybavení. Dalším paragrafem s velmi mírným růstem jsou Činnosti knihovnické. Místní knihovna v Bílé je organizační sloužkou Obce Bílá, má omezené možnosti. Nachází se ve vestibulu budovy MŠ a OÚ. Knihovna má omezenou kapacitu, knižní fond je průběžně obměňován a celá knihovna je spravována Městskou knihovnou, p.o. ve Frýdlantě nad Ostravicí. Obec Bílá ji na tuto činnost přispívá každoročně částkou na její provoz, která se pozvolna mírně zvyšuje.

Mezi paragrafy s kolísavým vývojem výdajů patří např. Veřejné osvětlení. Bílá má vybudováno veřejné osvětlení ve středu obce i na některých enklávách. Toto osvětlení je sice funkční, ale zastaralé, a proto obec vynakládá finanční prostředky zejména na jeho opravy a údržbu. Nepravidelně poskytuje obec výdaje na obnovu a zachování kulturních památek. V Bílé se nachází dřevěný kostel sv. Bedřicha, který pochází z roku 1875, a který je kulturní památkou ČR. Proto v případě potřeby obec poskytuje římskokatolické farnosti transfery na opravy a údržbu této památky. Výdaje na veřejnou zeleň a vzhled obce jsou také proměnlivé, je to způsobeno příležitostným nákupem drobného hmotného majetku, např. sekačky na trávu, křovinořezu, průmyslového vysavače apod. podle potřeby a kolísavými náklady na opravu a údržbu. Také výdaje na pohřebnictví se vynakládají spíše podle potřeby. V Bílé se nachází malý hřbitov, který má obec ve správě. Na tomto paragrafu se akumulují zejména výdaje na údržbu hřbitova nebo na jednorázový nákup drobného hmotného majetku do 40 tis. Kč.

Z tabulky v příloze č.2 je patrné, že celkové výdaje na služby obyvatelstvu patří mezi největší skupinu výdajů. Meziročně vykazala tato skupina v roce 2008 zvýšení téměř o 1 mil. Kč. Samozřejmě jsou tyto výdaje závislé na výši celkových příjmů obce za daný rok, ale dá se předpokládat, že i v budoucnu budou mít tyto výdaje stoupající tendenci.

Oblast **sociálních věcí** zahrnuje u obce Bílá paragrafy Ostatních záležitostí sociálních věcí a politiku zaměstnanosti, Sociální politiku a pomoc starým občanům a paragraf Domovy důchodců. Sociální věci jsou oblastí, do které obec Bílá vkládá nejméně svých finančních prostředků – průměrně 1,35% ročně z celkového objemu výdajů rozpočtu. Do této skupiny jsem zařadila také výdaje na požární ochranu, které mají být správně uvedeny ve skupině **Bezpečnost**. Z důvodu absence jiných paragrafů v této skupině jsem zařadila tyto výdaje pod sociální oblast, aby bylo možné tyto údaje porovnat.

Graf 3.11
(v tis.Kč)

Požární ochrana je zajištěna smluvně, protože sbor dobrovolných hasičů byl v obci Bílá po roce 2000 zrušen. Protipožární ochranu zajišťovali v letech 2005-2007 dobrovolní hasiči z obce Staré Hamry, v roce 2008 to byla protipožární jednotka Obce Horní Bečva. Tyto výdaje se pohybovaly přibližně kolem 50 tis.Kč za rok, zajištění této služby za rok 2008 bylo vyfakturováno a uhrazeno začátkem následujícího roku.

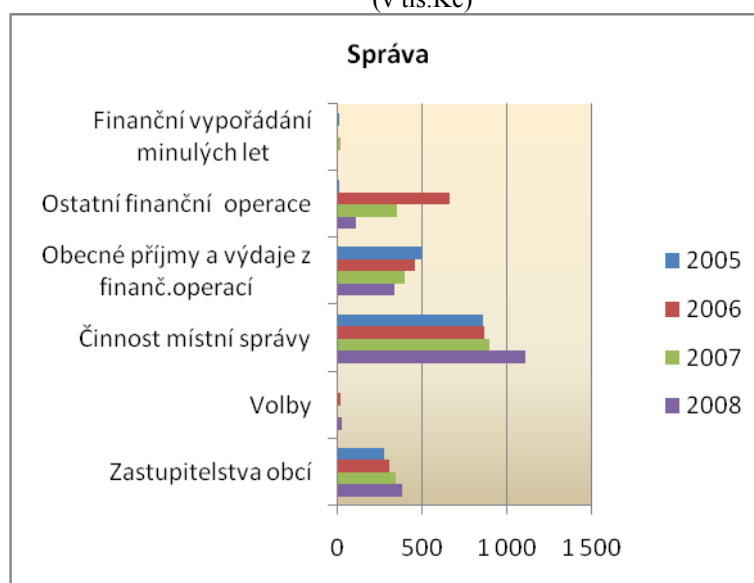
Za zmínku stojí stoupající výdaje na domovy důchodců v posledních dvou letech. Jde o poměrnou část nákladů na provoz tohoto zařízení ve Frýdlantě nad Ostravicí, kde měla obec umístěného v roce 2007 jednoho občana, v roce 2008 to byli dva lidé. V roce 2006 nepřehlédneme výdaj ve výši 112 tis. Kč. Šlo o náklady na poskytnutí věcného daru ve formě paliva občanům starším 60 let trvale bydlících v obci Bílá, o kterém rozhodlo zastupitelstvo

obce. Touto formou obec přispěla ke zlepšení kvality života starších spoluobčanů v občas náročných horských podmínkách.

Výdajová skupina **Správa** zahrnuje výdaje na činnost zastupitelstev obcí, činnost místní správy (zejména obecního úřadu), výdaje na volby, finanční vypořádání, ostatní finanční operace a obecné příjmy a výdaje z finančních operací. V této skupině se nacházejí dva paragrafy s progresivním vývojem, a to výdaje na činnost zastupitelstva a výdaje na činnost místní správy. V obci Bílá je zastupitelstvo obce tvořeno sedmi zastupiteli, kteří si ze svého středu zvolili starostu. Všichni členové zastupitelstva včetně starosty jsou neuvolnění funkcionáři. Rostoucí výdaje jsou způsobeny zvýšenými náklady na odměny za výkon funkce zastupitelů, které vyplývá ze zákona. Paragraf Činnost místní správy je, co se výdajů týká, také velmi různorodý a z celé skupiny nejvýznamnější.

Hlavní výdajovou položkou paragrafu Činnost místní správy tvoří mzdové výdaje na zaměstnance obecního úřadu, dále to jsou nákupy služeb, kam můžeme zařadit opravy kancelářských strojů nebo aktualizace počítačových programů, stoupající tendenci mají také výdaje na služby pošt, telefonní poplatky, poradenské a právní služby, výdaje na nákup drobného hmotného majetku např. počítačového vybavení nebo nákupy softwaru a další.

Graf 3.12
(v tis.Kč)

Postupně klesající výdaje na paragrafu Obecné příjmy a výdaje z finančních operací jsou splátky jistin a úroku z úvěru, u kterých je zřetelně viditelné jejich postupné snižování.

Ostatní finanční operace mají také klesající vývoj, zde se zobrazuje výše své zaplacené daně, kterou si obec přeúčtovává z výdajů do příjmů. Klesající charakter je způsoben snižováním této daně díky daňovým odpisům, které si obec uplatňuje a vyšším výdajům z běžné činnosti, tím dochází ke snižování základu daně. Vliv na nižší daňovou povinnost obce má také postupné snižování sazby daně u právnických osob.

Následující tabulka nám nabízí srovnání běžných a kapitálových výdajů obce Bílá v průběhu let 2005 až 2008. Výši kapitálových výdajů výrazně ovlivňuje celkové množství finančních prostředků, které má obec k dispozici a také výše přijatých investičních dotací.

Tab. 3.13
(v tis.Kč)

Běžné a kapitálové výdaje obce Bílá v letech 2005-2008

	2005	2006	2007	2008
<i>Běžné výdaje</i>	4 798,410	6 725,186	5 313,138	6 174,119
<i>Kapitálové výdaje</i>	852,485	1 139,224	306,465	3 391,569
VÝDAJE CELKEM	5 650,895	7 864,410	5 619,603	9 565,688

Zdroj: Výkazy FIN Obce Bílá

Přehled o investičních výdajích nabízí tato rekapitulace (v Kč):

Rok 2005 (výše přijatých investičních dotací...0 Kč)

- Provoz veřejné silniční dopravy (výstavba zastávky) 59 193 Kč
- Zachování a obnova kulturních památek (vytápění kostel) 94 824 Kč
- Ostatní tělovýchovná činnost (sportoviště) 214 000 Kč
- Odvádění a čištění odpad.vod (výstavba části kanalizace) 149 468 Kč
- Ostatní zájmová činnost a rekreace (běžecké trasy) 335 000 Kč

Rok 2006 (výše přijatých investičních dotací...0 Kč)

- Ostatní záležitosti pozemních komunikací (chodníky) 350 162 Kč

- Provoz veřejné silniční dopravy (autob. čekárny) 148 283 Kč
- Zásadní telekomunikací (provozní objekt, stožár pro antény) 140 779 Kč
- Sportovní zařízení v majetku obce (sněžné dělo splátka) 500 000 Kč

Rok 2007 (výše přijatých investičních dotací...0 Kč)

- Provoz veřejné silniční dopravy (autob. čekárna) 22 131 Kč
- Sportovní zařízení v majetku obce (splátka sněžné dělo) 284 334 Kč

Rok 2008 (výše přijatých investičních dotací...1 190 000 Kč)

- Ostatní záležitosti pozemních komunikací (sn. fréza) 87 990 Kč
- Provoz veřejné silniční dopravy (radar pro měření rychlosti) 85 822 Kč
- Zásadní telekomunikací (internetizace obce) 632 862 Kč
- Předškolní zařízení (zpracování energetického auditu) 260 000 Kč
- Sportovní zařízení v majetku obce (odbavovací systém) 368 838 Kč
- (projekt úpravy LA) 29 734 Kč
- Veřejné osvětlení (modernizace, vybudování nového osv.) 1 914 925 Kč
- Územní rozvoj 3 570 Kč

Z této rekapitulace je patrné, že největší podíl kapitálových výdajů vynakládá obec na lyžařský areál. V současném konkurenčním prostředí je nutné udržet určitou úroveň poskytovaných služeb, a proto je nutné investovat do nových technologií. Obec se však průběžně snaží investovat finanční prostředky tak, aby mohla zajišťovat pro své občany kvalitní veřejné statky na základě priorit, které si stanovilo zastupitelstvo obce.

Následující tabulka 3.14 přehledně srovnává běžné výdaje obcí ČR o velikosti 200-499 obyvatel, obce Bílá a obce Dolní Tošanovice v letech 2004 až 2007 přepočtené na 1 obyvatele podobně jako tomu bylo u příjmů. Celkový objem běžných výdajů obou na 1 obyvatele se pohybuje nad celostátním průměrem obcí podobné velikosti (obec Dolní Tošanovice je 7% nad celostátním průměrem, obec Bílá má tyto výdaje vyšší o 59%).

Prvním rozdílem jsou výdaje na **zemědělství**, které se u malých obcí pohybují kolem 250 Kč na obyvatele. Obě srovnávané obce nevykazují v této skupině žádné výdaje, což se dá zdůvodnit tím, že obec Bílá ani obec Dolní Tošanovice zřejmě nevlastní žádné zemědělské pozemky, které by obhospodařovaly.

Výdaje skupiny **Průmysl, doprava, vodní hospodářství** jsou u obce Bílá za srovnávané období vyšší o 50%. Pokud se podíváme na podrobnější členění výdajů této skupiny (příloha č.2), lze tyto zvýšené náklady zdůvodnit větším množstvím místních komunikací, které se nacházejí na rozlehlém katastrálním území, a které je nutné zejména v průběhu zimní sezóny udržívat. V Obci Dolní Tošanovice je délka místních komunikací velmi nízká, proto jsou výdaje nižší o 31%, než je celostátní průměr.

Výdaje na pitnou vodu jsou u obou obcí vyšší. Obec Dolní Tošanovice vykazuje výdaje ve výši 338 Kč na obyvatele, Bílá ještě vyšší – 551 Kč/1 obyvatele. Je možné, že rozdíl způsobuje počet vodovodů, které obce provozují. Obec Bílá je vlastníkem dvou vodovodů, tím musí na jejich údržbu vynaložit dvakrát větší objem finančních prostředků. Výdaje na veřejnou dopravu jsou u obce Bílá opravdu vysoko nad srovnávaným průměrem, u obce Dolní Tošanovice jsou naopak nižší. Tato obec totiž leží blízko hlavní silnice mezi Frýdkem-Místkem a Českým Těšínem, navíc tudy vede železniční trať, z čehož můžeme usuzovat, že dopravní spojení je na velmi dobré úrovni.

Naopak autobusové linky zajišťující do obce Bílá a některých enkláv jsou ztrátové, cestujících je málo a obec musí tuto ztrátovost doplácet ze svého rozpočtu. Skupina Služby pro obyvatelstvo je u obou obcí také nad srovnávaným průměrem. Nejvýznamnější rozdíl existuje u financování tělovýchovy, které je způsobeno výdaji na lyžařský areál. Viditelné rozdíly jsou u paragrafu Odpady u obce Bílá, kde se projevují důsledky zavedeného systému nakládání s komunálním odpadem a tím zvýšené náklady na jeho sběr a svoz. Obec Dolní Tošanovice má náklady na komunální odpad pod celostátním průměrem, je to zřejmě způsobeno tím, že odpad odváží na nedalekou skládku odpadu, čím se výdaje na nakládání s odpadem výrazně snižují. Dalším výrazným rozdílem jsou výdaje na školství. Bílá vynakládá přibližně o 50% výdajů méně než je tomu u ostatních obcí této velikostní kategorie, naopak obec Dolní Tošanovice o 117% výdajů více. U obce Dolní Tošanovice se však nejedná pouze o neinvestiční náklady na žáky, ale protože je obec přímo zřizovatelem základní školy, její zvýšené náklady přímo vyplývají z potřeby zajistit provoz této příspěvkové organizace. Ve výdajích obce Bílá si můžeme povšimnout zvýšených nákladů na kulturu, které jsou způsobeny docela širokým spektrem kulturních akcí, které obec Bílá pro své občany zajišťuje. Obdobná situace je také u výdajů na tělovýchovu. Zajímavá situace nastala u výdajů na zdravotnictví – obec Bílá vykazuje výdaje vysoko nad celostátním

Tab. 3.14
(v Kč)
Srovnání běžných výdajů za 2004-2007
(přepočteno na 1 obyvatele)

	obce ČR 200-499	Bílá	Dolní Tošanovice
Zemědělství	254	0	0
Průmysl, doprava, vodní hospodářství	1 297	1 947	894
Veřejná doprava	77	448	26
Voda	197	551	338
Služby pro obyvatelstvo	3 518	6 752	4 669
Školy	1 210	602	2 627
Kultura	102	595	106
Tělovýchova	140	1962	78
Zdravotnictví	10	145	0
Komunální služby	621	562	169
Odpady	579	1 627	649
Sociální věci	60	268	5
Správa	3 479	4 983	3 615
Zastupitelé	1 032	1 010	960
Místní	2 137	2 888	1 975
BĚŽNÉ VÝDAJE CELKEM	8 761	13 950	9 383

Zdroj: Časopis Obec & finance č.5-2008; Výkaz FIN Obce Bílá;
Závěrečný účet Obce Dolní Tošanovice

průměrem, zatímco druhá obec na tomto paragrafu nevykazuje žádné výdaje. Bílá platí za zajištění zdravotní péče pro občany obce sousední obci Staré Hamry, kde se nachází zdravotní středisko. V obci Dolní Tošanovice se zřejmě žádné zdravotní středisko nenachází a obec pro své občany tuto službu nezajišťuje.

Další srovnávanou skupinou je oblast **sociálních věcí**. I přesto, že Bílá vynakládá ze svých rozpočtových prostředků pouze 1,3% z celkového objemu výdajů, ve srovnání s ostatními obcemi této velikostní kategorie je vysoko nad průměrem. Obec Dolní Tošanovice vkládá do této oblasti minimální objem finančních prostředků.

Poslední skupinou je **všeobecná správa**, kam patří mimo jiné i výdaje na zastupitelstva obcí a činnost místní správy. Obec Bílá je v těchto výdajích 43% nad celostátním průměrem, Obec Dolní Tošanovice má vyšší výdaje o 3% . Výdaje na zastupitelstvo jsou přibližně u všech srovnávaných obcí na stejné úrovni (u tohoto paragrafu záleží hlavně na tom, jestli v obci pracují uvolnění nebo neuvolnění funkcionáři a také na jejich počtu), výdaje na činnost místní správy má obec Bílá vyšší o 35%.

3.2.1 Vyhodnocení analýzy výdajů

Výdaje obce Bílá letech 2004-2007 výrazně ovlivnily tyto zjištěné skutečnosti:

- celkový objem příjmů (výdaje se odvíjí od výše příjmů, které má obec k dispozici),
- výše přijatých investičních dotací
- zadluženost obce
- stávající infrastruktura obce, občanská vybavenost (existence základní nebo mateřské školy, zdravotního střediska, obchodu, vodovodu, hřbitova, veřejného osvětlení, rozvodů kabelové televize, internetu apod.)
- struktura obecního majetku (např. sportoviště v majetku obce, místní komunikace, obecní byty – zvýšené náklady na údržbu)
- rozloha obce (náročnost na údržbu komunikací, veřejných prostranství)
- demografie obce (náklady na sociální oblast, kulturu, zdravotnictví nebo tělovýchovu)
- priority rozvoje obce stanovené zastupiteli
- typ obce – horská obec (náročnost likvidace komunálních odpadů, zimní údržba komunikací, náklady na ztrátovost autobusové dopravy)
- existence chráněné krajinné oblasti a ochranného vodárenského pásma vodní nádrže Šance (náročnost na likvidaci komunálních odpadů, stavební uzávěra – omezené možnosti rozvoje obce)
- struktura obecního úřadu (náklady na zaměstnance, vybavení úřadu; organizační složky obce)
- objem přenesené působnosti výkonu veřejné správy (nároky na počítačové vybavení a software, zaměstnance)
- právnické subjekty zřízené obcí (příspěvkové organizace, s.r.o., a.s., apod.)
- existence kulturních památek a podobných objektů v obci (např. památník, chráněné stromy, apod.)

4. ZHODNOCENÍ SPECIFIK HOSPODAŘENÍ MALÉ OBCE

K tomu, aby mohla být vyhodnocena specifika hospodaření malé obce, je nutné příjmy a výdaje vybrané obce nejprve analyzovat a metodou komparace je srovnat s údaji jiné obce nebo obcí. Důležitý je výběr kritérií, na základě kterých bude srovnání provedeno. Tato práce porovnává údaje obcí, které patří do stejné velikostní kategorie podle počtu obyvatel. Nejdůležitější je však správná interpretace získaných výsledků a tím správné určení odlišností srovnávaných obcí.

Metodou komparace byly srovnány přepočtené údaje příjmů a výdajů na 1 obyvatele obce Bílá, obce Dolní Tošanovice a celostátního průměru obcí stejné velikostní kategorie za období roku 2004 až 2007. Z těchto srovnání vyplývá, že obec Bílá je obcí, která má pro svůj rozvoj o mnoho lepší podmínky než jiné obce v ČR. **Celkové příjmy přepočítané na 1 občana obce Bílá jsou o 44% vyšší než je celostátní průměr obcí** ve sledovaném období, v přepočtu to představuje částku 10 641 Kč. Toto navýšení je způsobeno souběhem těchto hlavních faktorů:

- nedaňové příjmy navýšily zejména **příjmy z provozování lyžařského areálu**, který obec Bílá pronajímá. Ta velmi rozumně využila své **geografické polohy** uprostřed Beskyd a jako **prioritu dalšího rozvoje** obce si stanovila zmodernizování stávajícího lyžařského areálu pomocí získané investiční dotace v roce 2003 ze státního rozpočtu a úvěrového financování. Tím si dlouhodobě zajistila finanční zdroje potřebné nejen ke splácení úvěru, ale i ke svému dalšímu rozvoji;
- svou roli při žádosti o úvěr, kdy je posuzováno finanční zdraví organizace, sehrály také **vyšší daňové příjmy**, ty jsou ve sledovaném období 18% nad celostátním průměrem obcí ČR. Je to proto, že na území obce Bílá se nachází nejen množství rekreačních objektů, ale hlavně lesních porostů, které tuto daň zvyšují. **Rozloha obce** sehrává v tomto případě velmi podstatnou roli (výrazně se daňové příjmy zvýšily v roce 2008 po účinnosti novely o rozpočtovém určení daní, daňové příjmy se meziročně zvýšily o 75,5%, což představuje v roce 2008 navýšení o 2 343,764 tis. Kč.).

Oproti tomu obec Dolní Tošanovice má přibližně stejný počet obyvatel, ale daleko **menší rozlohu**, je obcí **příměstského typu**, která **nedisponuje takovými možnostmi finančního hospodaření**, jako obec Bílá. I přesto se snaží o svůj rozvoj – v roce 2008 si svůj rozpočet alespoň částečně vylepšila díky novele o rozpočtovém určení daní, finanční prostředky se snažila v průběhu sledovaného období let 2004 až 2007 získat také **formou dotací**. Obec Bílá byla v získávání dotací méně úspěšná. Přepočtená částka přijatých dotací na 1 občana obce Bílá je o 52% nižší než u obce Dolní Tošanovice, u kapitálových dotací jde o výrazný rozdíl – obec Bílá na 1 obyvatele získala 126 Kč; obec Dolní Tošanovice 2128 Kč. Obec Dolní Tošanovice se snažila získat finanční prostředky také **prodejem kapitálového majetku**. Jejich podíl na celkových příjmech obce činí 2,5%, u obce Bílá je to 2,3%.

Pokud vyjdeme při analýze výdajů z toho, že výdaje jsou závislé na objemu příjmů, které má obec k dispozici, lze konstatovat, že výdaje obce Bílá jsou vyšší než výdaje obce Dolní Tošanovice a výdaje obcí ČR stejné velikostní kategorie, přepočtené na 1 obyvatele. Celkový objem běžných výdajů obou obcí na 1 obyvatele se pohybuje nad celostátním průměrem obcí podobné velikosti (Dolní Tošanovice 7% nad celostátním průměrem, Bílá 59% nad celostátním průměrem).

Nejvyšší objem běžných výdajů vynakládají srovnávané obce do oblasti služeb pro obyvatelstvo. Z podrobné analýzy výdajů, kterou jsme provedli, bylo zjištěno, že na **strukturu výdajů má zásadní vliv struktura majetku ve vlastnictví obce**. Nejvýraznější rozdíl způsobují výdaje na lyžařský areál, který obec vlastní (Bílá 1 962 Kč; Dolní Tošanovice 78 Kč; obce ČR 140 Kč). Do této oblasti obec také v průběhu let **investovala** nemalé finanční prostředky, zejména z důvodu udržení určitého standardu služeb pro návštěvníky areálu. Dalším faktorem je skutečnost, že se obec Bílá rozkládá v **CHKO Beskydy a v ochranném pásmu vodárenské nádrže Šance**. V obci platí stavební uzávěra, takže výstavba nových bytů nebo rodinných domů pro mladé rodiny je velmi omezená. To má samozřejmě vliv na **demografické složení obyvatel**. Protože v obci Bílá není ani dostatek pracovních příležitostí, dochází postupně ke snižování počtu trvale bydlících obyvatel. Na tuto situaci navazují zvýšené výdaje na veřejnou dopravu, protože obec doplácí na ztrátovost autobusové dopravy z důvodu její nevytíženosti. Demografické složení obyvatel má také vliv na výdaje v oblasti sociální nebo na výdaje na kulturu. I když z tabulky v příloze č.2, která podrobněji popisuje složení výdajů, bychom mohli konstatovat, že obec vynakládá do sociální

oblasti minimální objem výdajů, při srovnání s ostatními obcemi (viz.Tab.3.14) tomu tak není. Výdaje na kulturu jsou také o mnoho vyšší než ostatní srovnávané údaje (Bílá 595 Kč, Dolní Tošanovice 106 Kč; ostatní obce ČR 102 Kč), protože v průběhu roku se v tak malé obci, jakou Bílá bezesporu je, koná poměrně hodně kvalitních kulturních akcí.

Existence chráněné krajinné oblasti a ochranného pásma vodárenské nádrže Šance má vliv také zpřísněný režim v nakládání s odpady, vykazuje největší objem výdajů v oblasti nakládání s komunálním odpadem, což je dáno také **zavedeným systémem sběru a svozu tohoto odpadu** (obec Bílá 1 627 Kč; Dolní Tošanovice 649 Kč; obce ČR 579 Kč). Z důvodu **velké katastrální výměry obce Bílá** a díky **typickému roztroušenému osídlení horské obce** se v obci nachází mnoho místních komunikací, a proto obec Bílá vykazuje zvýšené výdaje na jejich zimní údržbu.

Na výdaje všeobecné správy mají vliv takové skutečnosti jako např. **struktura obecního úřadu** (počet zaměstnanců nebo třeba vybavení úřadu), velikost správního obvodu, objem poskytovaných správních služeb či počet uvolněných a neuvolněných členů zastupitelstva. I přesto, že je obec Bílá obcí III. typu, která nemá ani matriku nebo stavební úřad, snaží se o to, aby svým občanům ulehčila komunikaci s úřady. Zaváděním nových technologií, softwarového vybavení nebo modernizací stávajících služeb vznikají vyšší výdaje na tomto paragrafu.

Oproti tomu výdaje obce Dolní Tošanovice přímo ovlivňují především **zřízená příspěvková organizace** - základní škola, na níž plyne největší objem výdajů. Díky menší katastrální výměře a skutečnosti, že obec Dolní Tošanovice je obcí příměstského typu, projevují se zde nižší náklady na veřejnou dopravu nebo zdravotnictví. Obec leží poblíž železnice i hlavní silnice, která spojuje nedaleký Frýdek-Místek a Český Těšín, což jednoznačně ovlivňuje také zaměstnanost obyvatel (80,4% obyvatel v aktivním věku má pracoviště mimo obec) a tím také výši nákladů na sociální oblast.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zhodnocení finančního hospodaření malé obce v průběhu určitého časového období a určení okolností, které zásadním způsobem ovlivňují příjmovou a výdajovou část rozpočtu dané obce v závislosti na její velikosti.

Pro tyto účely byla vybrána obec Bílá v okrese Frýdek-Místek, která je obcí horského typu s malým počtem obyvatel a velkou rozlohou. Aby mohlo být zhodnocení provedeno spolehlivě, bylo nutné porovnat údaje o příjmech a výdajích obce Bílá za sledované období s údaji podobné obce, kterou je obec Dolní Tošanovice, jejíž počet obyvatel je přibližně stejný. Jde však o obec příměstského typu nedaleko Frýdku-Místku, jejíž rozloha je mnohokrát menší než rozloha obce Bílá.

Celkové příjmy obce Bílá za období let 2004 až 2008 jsou o 44% vyšší než průměr ostatních obcí stejné velikostní kategorie ČR a než příjmy obce Dolní Tošanovice. Je to způsobeno vyššími daňovými příjmy (zejména daní z nemovitostí). V roce 2008 tuto skutečnost ještě umocnila účinnost novely o rozpočtovém určení daní a zejména zavedení kritéria katastrální výměry obce při přerozdělování daně z nemovitostí, díky níž došlo ke skokovému navýšení daňových příjmů obce. Díky těmto stabilním příjmům do obecního rozpočtu, které zaručily obci tzv. finanční zdraví, získala obec dlouhodobý úvěr a investiční dotaci a zmodernizovala lyžařský areál, kterým je vlastníkem. Výši celkových příjmů proto ovlivňují zásadním způsobem také nedaňové příjmy, které obci plynou z pronájmu lyžařského areálu. Tím si obec Bílá zajistila další finanční zdroje do svého rozpočtu, které jsou v dnešní době pro tak malou obec velkým zvýhodněním.

Na strukturu výdajů, které jsou u malých obcí velmi různorodé, má velký vliv složení majetku ve vlastnictví obce. Obec Bílá vynakládá velký objem finančních prostředků do oblasti sportovního zařízení v majetku obce – lyžařského areálu – z důvodu zajištění určité kvalitní úrovně poskytovaných služeb. Dalším důležitým faktorem je rozloha obce, díky které se projeví zvýšené výdaje na zimní údržbu místních komunikací nebo na komunální služby. Obec Bílá se rozkládá v Chráněné krajinné oblasti Beskydy a ochranném pásmu vodárenské nádrže Šance. Tato skutečnost ovlivňuje nejen náklady na sběr a svoz komunálních odpadů. Existence stavební uzávěry v obci omezuje možnosti výstavby, mladí lidé z obce odcházejí a

tím se mění demografické složení obyvatelstva, jehož stav se v průběhu let pomalu snižuje. To s sebou přináší další zvýšené výdaje např. do oblasti zdravotnictví, veřejné dopravy nebo kultury. Finanční prostředky plynou také na provoz zřízené příspěvkové organizace. Obec Bílá tedy hospodář s poměrně vysokým objemem rozpočtových prostředků, což ovlivňuje také výdajovou stránku hospodaření obce Bílá. Díky nim je schopná zajišťovat pro své občany veřejné statky v potřebném rozsahu a kvalitě, což je jejím prvořadým cílem.

Závěrem můžeme konstatovat, že i přes velké rozdíly, které mezi jednotlivými obcemi České republiky existují, mají všechny obecní samosprávy společný cíl: snaží se o to, aby pro své občany vytvořily ty nejlepší podmínky pro jejich plnohodnotný život.

Seznam použité literatury:

a) Knihy, příspěvky ve sborníku

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1.vyd. Praha: Management Press, 2004. 376 s. ISBN 80-7261-086-4.

PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance. 2.vyd.Praha: ASPI, a.s., 2005. 556 s. ISBN 80-7357-052-1.

REKTORÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. Jak řídit kraj, město, obec. Rukověť územní samosprávy. Díl II. Finance, rozpočty, účetnictví, veřejná kontrola. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 135 s. ISBN 80-210-2955-5.

b) Tištěná periodika (časopisy, noviny)

KAMENÍČKOVÁ.V ěra; PIROHANIČ.Ondřej. Obecní příjmy. Obec & finance, 2009, č.1, s. 23. ISSN 1211-4189.

KAMENÍČKOVÁ.V ěra; PIROHANIČ.Ondřej. Výdaje obcí. Obec & finance, 2008, č.4, s.27. ISSN 1211-4189.

KAMENÍČKOVÁ.V ěra; PIROHANIČ.Ondřej. Výdaje obcí. Obec & finance, 2008, č.5, s. 15. ISSN 1211-4189.

c) Elektronické publikace

Počet obyvatel: Databáze demografických údajů za obce ČR dostupné z

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide>.

Všeobecné informace o obci Dolní Tošanovice, Závěrečný účet obce Dolní Tošanovice za rok 2008: Oficiální stránky obce Dolní Tošanovice dostupné z <<http://www.dolnitosanovice.cz/>>.

Všeobecné informace o obci Bílá, Závěrečný účet obce Bílá za rok 2007: Oficiální stránky obce Bílá dostupné z <<http://www.obecbila.cz/>>.

Výkazy FIN 2-12M za rok 2004-2008 obce Bílá a Dolní Tošanovice: